

STASI NL - Benaderingen Benaderingen in 2019

Buro Jansen & Janssen

Observant #74, januari 2020

Inhoudsopgave Observant #74 / januari 2020

STASI NL - 5 - Benaderingen in 2019

- 1. Klimaatactivist niet welkom bij Defensie**
- 2. 'Een politicus praat toch met de geheime dienst?'**
- 3. Zijn klimaatactivisten staatsondermijnend?**
- 4. RID en de zorgen om klimaatverandering**
- 5. Bobby en Gio op benaderingspad**
- 6. Nederlandse politie intimideert/misleidt vreedzame activisten**
- 7. Medewerker Milieudefensie benaderd in 2015**
- 8. GroenFront! 25 jaar radicaal protest en inlichtingendiensten.**
- 9. Open brief aan de AIVD; Wiens veiligheid beschermen jullie?**
- 10. Maak het werk van Buro Jansen & Janssen mogelijk, word donateur**

**Gehele Observant #74 / januari 2020 STASI NL - 5 -
Benaderingen in 2019 (pdf)**

Eind 2018 verscheen Observant #72 De geheime politie van Nederland met een serie benaderingen in dat jaar. Nu een bundel van benaderingen uit 2019. Het blijft natuurlijk het topje van de ijsberg. Buro Jansen & Janssen zet mensen aan om in ieder geval medeactivisten in te lichten. Daarnaast is het belangrijk deze praktijken met iedereen te delen.

De verhalen zijn belangrijk om mensen te waarschuwen, maar ook om mensen inzicht te geven hoe, waar en wanneer, de nepagenten van de STASI-NL kunnen toeslaan. Hoe is vaak slick en glad, met praatjes als van een energieleverancier aan de deur. Een nepagent die op straat zegt dat die je van dienst wil zijn, maar ondertussen je tas leegrooft, want dat is het gevoel. De nepagenten geven valse namen op, identificeren zich niet op behoorlijk en beschaafde wijze en misleiden je.

Waar? Dat kan overal zijn. Bij je thuis, in de bus, of bij de bushalte, aan de telefoon, op je werk, eigenlijk op een plek waarvan zij weten dat je daar bent en het komt altijd als overval, want ook het wanneer weet je niet. Doel is overrompeling, intimidatie en overval als een nepagent die je privacy en het vertrouwen in de rechtstaat van je berooft.

Daarom STASI-NL want in de totale heilstaat van de voormalig DDR werden persoonsdossiers bijgehouden van alle burgers en daar lijkt het bij de Nederlandse inlichtingendiensten ook op al ontkennen ze dat bij hoog en laag. Maar hoe weten ze waar Femke en Pieter wonen? Hoe weet Per welke bus de hoofdpersoon uit 'Klimaatactivist niet welkom bij Defensie' neemt en uit welk dossier kwam het telefoonnummer van Zoe?

Hier geen verhandelingen over semantische kwesties als zijn deze mensen van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD), de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst of de lokale afdeling die nu dan Team of Afdeling Inlichtingendienst Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (afdeling ID-WIV) of Team Openbare Orde Inlichtingen (TOOI) zouden heten.

De benaming is volstrekt niet interessant, want de nepagenten identificeren zich niet. Ze zijn waarschijnlijk Oost-Europese of misschien wel Russische criminelen die zich uitgeven als nepagenten. U kent ze wel de types.

Toch even een serieus woord, want de schade die de overheid aanricht bij mensen die benaderd worden is groot. Zij voelen zich geïntimideerd, misleid, aangevallen, zie het als aanranding, maar sommige mensen

spreken zelfs van verkrachting. Buro Jansen & Janssen spoort mensen daarom aan om erover te praten, te publiceren, te klagen, want een overheid hoort beschaafd met zijn burgers om te gaan. Maak foto's, film ze, expose ze, maar ga niet op verzoeken van deze nepagenten in, wijs ze af.

In deze bundel dus slechts het topje van de ijsberg van de benaderingen in 2019, maar zie het als een reminder. Ze zijn er weer, de nepagenten van de STASI-NL.

Een verhaal, 'RID en de zorgen om klimaatverandering', is al aan bod gekomen in het NRC Handelsblad van 4 juni 2019. Daarnaast twee verhalen, 'Een politicus praat toch met de geheime dienst?' en 'Zijn klimaatactivisten staatsondermijnend?', die ook aanleiding waren voor activisten om naar de krant te stappen. In het NRC verscheen toen ook een 'Open brief aan de AIVD; Wiens veiligheid beschermen jullie?' Deze brief is ook in deze observant te vinden.

Het verhaal 'Medewerker Milieudefensie benaderd in 2015' is bij sommige activisten bekend, omdat het als voorbeeld is gebruikt op bijeenkomsten. Los van de benadering is er ook iets anders aan de hand met de benadering van een medewerker van Milieudefensie. Freek wordt benaderd in Frankrijk vlak voordat het Parijse klimaatakkoord werd gesloten. Milieudefensie is een zogenaamde stakeholder van de Nederlandse overheid. Mag regelmatig meebabbelen over het beleid voor de komende jaren.

De benadering van iemand uit het maatschappelijk middenveld maakt duidelijk dat inlichtingendiensten een heel andere rol spelen dan het waarborgen van de veiligheid van de staat. Femke vraagt zich daarom terecht af of klimaatactivisten staatsondermijnend zijn. Nee, maar dat is ook niet interessant.

In het verleden zijn heel veel organisaties in de gaten gehouden zoals bijvoorbeeld de Nederlandse Vrouwen Beweging (NVB). En in de jaren zestig werd Provo ruim twee jaar intensief in de gaten gehouden. De inlichtingendiensten concludeerden toen zelf dat dat volstreekte onzin was, maar er was wel massaal benaderd, geobserveerd, infiltranten ingezet etc. Met welk doel?

De geschiedenis vertelt natuurlijk al het verhaal, want de Provo's van nu in welke hoedanigheid ook worden ook in de gaten gehouden en

belanden in de rapportages van de overheid en worden uitgevent door de public relations afdeling van de inlichtingendiensten, de NCTV. Wie haalt het in zijn hoofd om mensen die protesteren tegen gaswinning in Groningen, zwarte piet, windmolens, Fossielvrij, Extinction Rebellion of andere onderwerpen aan te merken als potentiële terroristen? Iedereen is potentieel slachtoffer van de diensten zoals 'Bobby en Gio op benaderingspad' aangeeft.

Geweld of mogelijk geweld speelt geen rol zoals het verhaal 'Nederlandse politie intimideert en misleidt vreedzame activisten', dat is overgenomen uit het Vegan Magazine, laat zien. De inlichtingendiensten zijn het bewakingsbedrijf van de BV Nederland. De G4S van de overheid, die elke rimpeling in de productieprocessen van het bedrijf Nederland willen voorkomen. Elke actie, elk protest, elke twijfel aan de status quo is reden om vernalen te worden in de machine van de STASI NL.

'Klimaatactivist niet welkom bij Defensie' vertelt dan ook het verhaal van een militair die ook activist is, en dat bij Defensie niet verzwijgt. Daar willen ze echter geen militairen hebben die alleen maar vrijblijvend babbelen zoals voormalig Commandant der Strijdkrachten, Tom Middendorp die zich zorgen zou maken over de wereldvrede als gevolg van klimaatverandering. De activist is Defensie weggepest omdat hij wel consequenties trok uit die zorgen, maar dat was niet de bedoeling.

Om te laten zien dat er eigenlijk niet veel is veranderd, is het verhaal 'GroenFront! 25 jaar radicaal protest en inlichtingendiensten' overgenomen van de actiegroep. GroenFront! heeft 25 jaar lang te maken gehad met de intimidatie en repressie van de STASI NL en diens ordetroepen. Jonge mensen die streken tegen de uitbreiding van een have, een nutteloze spoorlijn, een bosje tegen de surveillance zieke Amerikanen, en natuurlijk voor een beter wereld, dat kan niet zomaar getolereerd worden.

Maak het werk van Buro Jansen & Janssen mogelijk, word donateur. Wilt u dat Buro Jansen & Janssen de komende jaren onderzoek blijft doen naar politie, justitie en inlichtingendiensten, overheidsoptreden in het algemeen, bedrijven die meewerken aan repressief overheidsbeleid en/of zelf ook repressief of diep ingrijpen in het leven van burgers in Nederland en Europa steun ons dan. Word donateur of vraag familie, vrienden en bekenden donateur te worden. Bankrekening NL56 INGB 0000 6039 04 ten name van Stichting Res Publica, Postbus 11556, 1001 GN Amsterdam.

Klimaatactivist niet welkom bij Defensie

Als gevolg van zijn werkzaamheden voor de klimaatactiegroep Extinction Rebellion (XR) werd een werknemer van Defensie benaderd door inlichtingendiensten. Als klap op de vuurpijl werd zijn geweldloze inzet voor XR fel ingeperkt door Defensie.

Op 5 december 2016 maakte Tom Middendorp, op dat moment Commandant der Strijdkrachten, zich zorgen over de klimaatverandering en de wijze waarop Defensie daarmee omgaat. „De tijd is voorbij dat klimaatverandering een hobby is voor natuurliefhebbers of boomknuffelaars”, zei hij bij de NOS (05-12-2016).

Deze zorgen zou hij drie jaar later nadat hij was afgezwaaid opnieuw uiten in *NRC Handelsblad* (27-10-2019) onder de titel 'De krijgsmacht is nog lang niet *climate proof*'. Middendorp maakt zich zorgen over de wereldvrede als gevolg van klimaatverandering. Zelf deel ik die zorgen en heb geprobeerd beiden te combineren. Helaas is me dat niet gelukt.

Extinction Rebellion

Mei 2014 begon ik als parttime militair bij de Nationale Reserve. Hier hoopte ik een zinvolle bijdrage te leveren aan de maatschappij buiten mijn normale kantoorbaan om, nieuwe dingen te leren en mijn grenzen op te zoeken. Na een paar weken werkzaam te zijn geweest op de kazerne en in het veld kreeg ik mijn baret en kon ik beginnen bij mijn eenheid in Amsterdam. Mijn betrokkenheid bij Defensie was zelfs dusdanig dat ik ook nog een jaar heb afgerond aan de Koninklijke Militaire Academie.

Een voltijdbaan bij Defensie werd het niet, maar ik vond het wel geweldig om bij de dienst op een andere wijze te blijven werken, namelijk bij de Nationale Reserve. Ik regelde met mijn reguliere werkgever dat ik jaarlijks twee tot drie weken onbetaald verlof kon opnemen om op inzet te kunnen, naast de trainingen die menig avond een weekend in beslag namen.

Ik vond het heerlijk om even uit het dagelijkse ritme te komen en iets geheel anders te doen. Defensie was ook erg over mij te spreken. Tijdens mijn functioneringsgesprek in 2018 bij de Nationale Reserve was men zeer tevreden. „Ga zo door”, was de strekking.

Naast mijn werk en Defensie ben ik mij altijd bewust geweest van het milieu en maak me zorgen over de klimaatverandering, maar was geen activist. Wel nam ik op 10 maart 2019 met tienduizenden anderen deel aan een klimaatmars in Amsterdam. Ik kon iets doen en wilde mijn zorgen omzetten in een positieve verandering.

In het najaar van 2018 kwam in Engeland de klimaatgroep Extinction Rebellion (XR) in het nieuws met hun *declaration of rebellion*. Ze voerden een aantal fotogenieke en confronterende acties op de Londense bruggen en voor het Britse parlement. De combinatie van ernst en creativiteit sprak me aan en na de klimaatmars besloot ik een bijeenkomst van XR Amsterdam bij te wonen.

Het klikte meteen. Ik hielp met het organiseren van een aantal acties in april vorig jaar waarbij ik ook contactpersoon was voor de gemeente en politie. Bij Extinction Rebellion heb ik er nooit een geheim van gemaakt dat ik voor Defensie werkte. Men was juist blij omdat ik daardoor geschikt was als politiecontactpersoon.

De actieweken in april leverden enorm veel werk op maar verliepen bevredigend. Vanuit de autoriteiten kregen we complimenten over onze professionaliteit en openheid, waarden waar ik bij de organisatie XR sterk op heb aangestuurd.

Dodenherdenking

Andersom heb ik bij Defensie nooit mijn zorgen over de klimaatverandering onder stoelen of banken gestoken. En mijn betrokkenheid bij acties van Extinction Rebellion evenmin. Mijn collega's bij de Nationale Reserve wisten ervan. Eind maart/begin april, nog voor de actieweken, kwam mijn betrokkenheid dan ook geregeld ter sprake tijdens legeroefeningen, in de bus en bij het soms lange wachten of in de bar van de compagnie.

Bij inzet tijdens de Dodenherdenking op 4 mei 2019 was er tijdens de lunch en tussen de bedrijven door gelegenheid om met mijn collega's over allerlei zaken te praten. Tijdens een van die gesprekken zie ik iets over de overeenkomsten tussen het militaire planningsproces en de planning van grootschalige acties. De kapitein, de hoogste leidinggevende van mijn eenheid, was hier ook bij. Hij luisterde geïnteresseerd mee en stelde nu en dan een vraag.

Vier dagen later, woensdag 8 mei 2019, werd ik op weg naar werk in de bus vlak voor de eindhalte aangesproken door een man in burgerkleding. Hij zat op een klapstoeltje in het middenpad tegenover de deur in het midden van de bus en stond op, sprak me aan toen ik van achterin de bus aan kwam lopen om uit te stappen bij de eindhalte. „Ben jij ... (mijn voornaam)”, vroeg hij aan mij. Ik bevestigde dit en vervolgens zei de man of hij mij even kon spreken.”

Hij identificeerde zich als 'Per' van de politie. Per liet een politiepas zien die er op eerste gezicht echt uitzag, maar ik kon de pas niet echt goed bestuderen en daarom ook niet zijn naam lezen. Per is kaal, niet lang, fors, typisch zo'n figuur uit een politieserie die dingen gedaan krijgt. Sociaal ervaren en makkelijk pratend. Casual gekleed, spijkerbroek, jackje, niks fancy.

Per was vaag over zijn functie binnen de politie. Toen ik zijn telefoonnummer (06-82344225) kreeg zei hij dat ik hem daarop moest bellen om ergens af te spreken, maar ik moest niet naar een bureau gaan want zijn collega's waren niet allemaal op de hoogte van Per's functie, rol, of iets dergelijks.

Nadat we de bus waren uitgestapt, overlaadde Per me met complimenten. Hij beweerde dat hij „van de koning” moest doorgeven hoe goed onze acties op Koningsdag waren georganiseerd, zo professioneel en dat zijn collega's bij de politie zulke goede dingen over me hadden gezegd.

Tijdens de actieweken in april had ik als contactpersoon van Extinction Rebellion geregeld contact met de politie. Doel was zo open mogelijk overleg te voeren met de autoriteiten vanuit de visie dat wij, maar ook de politie, gebaat is bij goede onderlinge verhoudingen.

Dit gesprek met Per en de wijze waarop hij mij complimenteerde voelde echter anders. Dat bleek ook nadat hij klaar was met mij te complimenteren.

De werving

Per vond wellicht dat XR achter een belangrijk doel staat, maar beweerde tegelijkertijd dat niet iedereen dat vindt en dat sommige mensen ons misschien iets kwaads zouden willen aandoen. Dat was ook een beetje het bruggetje, of zijn *hook*, over waarom het goed zou zijn eens te praten over dingen. Als andere mensen activisten van XR kwaad wilden aandoen, waarom wilde hij dan met mij op een 'informele' wijze over XR spreken, flitste het door mijn hoofd?

We spraken af om de volgende dag in eethuis de Subway op het treinstation van Almere. Hij gaf mij het nummer van zijn prepaid telefoon. Later die dag belde hij dat ze waren wezen kijken en dat de Subway een wat drukke en te publieke locatie was. Ook bleek de volgende ochtend te kort dag te zijn. Per stelde voor om de afspraak te verzetten naar maandag 13 mei 2019. De nieuwe locatie werd een eetcafé op het plein in Almere aan de centrumzijde. Daar was een rustig hoekje volgens Per.

De maandag van de afspraak had ik me voorgenomen het gesprek kort te houden. Ik voelde mij niet op gemak bij deze Per. Het feit dat ze me hadden gevolgd in de bus, dat ze dus hadden gepost en wisten waar ik was, vond ik alarmerend. Ik ben me daar aanvankelijk niet bewust van geweest en voelde me aangetast in mijn privacy. Ze hadden toch gewoon een brief naar mijn woning kunnen sturen? Blijkbaar moest het geniepiger.

De invalshoek van het gesprek van Per en een collega was dat ze XR wilden beschermen voor kwaadwillende mensen van buitenaf, zoals het soort mensen dat aannemers van windmolenparken terroriseren, en voor extremisme van binnenuit. Daarvoor zochten ze iemand met wie ze eens in de zoveel tijd konden afspreken om *off the record* te praten. De collega van Per had een getekend gezicht, stoppelbaardje en ook een politie-achtig voorkomen.

Met *off the record* praten bedoelde Per afspraken maken in een openbare gelegenheid zoals een lunchcafé en niet met een wijkagent. Die wijkagenten schrijven alles maar op, volgens Per. Hij kon zich namelijk voorstellen dat ik anoniem en *off the record* misschien meer vrijuit zou willen kunnen spreken als ik ergens mee zou zitten. En Per was natuurlijk de ideale gesprekspartner, ik kon hem regelmatig spreken.

Inwinnen van informatie

Het was mij inmiddels wel duidelijk dat het bij deze gesprekken zou gaan om het doelgericht inwinnen van informatie hoewel dit niet met zoveel worden door Per en zijn collega werd verwoord. Ik kreeg echter wel die indruk en vroeg er daarom naar. Het doelgericht inwinnen van informatie werd niet ontkend, maar ik hoefde niets te doen wat ik niet zelf wilde.

Ik antwoordde dat XR een open organisatie is en dat er daarom geen reden is om stiekeme dingen te doen. Ik vertelde hen over algemene organisatorische aspecten van de actiegroep, die ook op YouTube worden uitgelegd. Het was duidelijk dat ze aan het vissen waren door bijvoorbeeld prikkelende vragen te stellen over mensen van andere organisaties zoals Code Rood die zich zouden hebben aangesloten bij Extinction Rebellion. Het enige wat ik daarop kon zeggen is dat er altijd overlap zal zijn tussen groepen binnen dezelfde actiebeweging.

Hoewel ik me niet geïntimideerd voelde, ervoer ik wel dat ik enorm werd bespeeld. Ze hebben me een behoorlijke tijd, drie kwartier tot een uur, aan de praat gehouden terwijl ik vooraf had bedacht dat ik het kort wilde houden. Ik schaam me er bijna voor. Het leek of ze geïnteresseerd waren, maar achteraf gezien waren ze behoorlijk sturend en gericht bezig met informatie-inwinning. Zo vroegen ze naar mijn werk waarop ik antwoordde dat ik ook een bijbaan heb, terwijl dat helemaal niet nodig was.

Of ik ze iets nieuws heb verteld, is mij niet duidelijk, maar misschien hoort die schijn er wel bij. Het leek er namelijk op dat ze alles al van mij wisten. Dit kwam vooral door terloopse opmerkingen zoals: „Je werkt dus hier maar je woont in Purmerend, toch?”

Ook waren ze goed voorbereid met vragen en invalshoeken zodat ik als iets ter sprake kwam het gevoel zou krijgen achter de feiten aan te lopen. Het was duidelijk dat deze heren van alles over me wisten en er dus sprake was van grote machts- en informatieongelijkheid.

Aan het eind van het gesprek heb ik nee gezegd op het maken van vervolgspraken. We schudden elkaar de hand ik hoopte dat daarmee de kous was afgedaan. Ik wilde geen informatie over XR aan de inlichtingendienst geven. Niet omdat ik het principieel tegen het werk van de inlichtingendiensten ben maar omdat ik het vertrouwen van mijn mede-actievoerders niet wilde beschamen. Daarnaast wilde ik niet chantabel zijn.

XR-verbod van Defensie

Ik voelde me ernstig aangetast in mijn privacy en enigszins gemanipuleerd na het gesprek. Maar dit bleek slechts het begin. Donderdag 16 mei 2019, na het gesprek, vond er een meerdaagse oefening plaats van mijn compagnie bij de Nationale Reserve. Aan het begin van de oefening sprak de sergeant veiligheid van de compagnie mij aan over het feit dat mijn betrokkenheid bij Extinction Rebellion besproken zou worden binnen de staf. Ik ging ervan uit dat het wel goed zat. Ik was er per slot van rekening open over geweest en klimaatverandering is een ernstige zaak. Had Tom Middendorp toch ook gezegd?

Na het eindappel van een oefening op zaterdag 18 mei kwam de sergeant veiligheid naar mij toe en zei dat de leiding van de compagnie had besloten dat ik niet meer betrokken mocht zijn bij XR. Ik werd een beetje overvallen door deze mededeling en vond het ook een vreemde gang van zaken. Ik zocht de sergeant kort daarop op en verzocht hem of ik het besluit op papier kon krijgen omdat het hier een beslissing betrof waar mogelijk arbeidsrechtelijk consequenties aan verbonden zijn. Ik zei dat ik eventueel bezwaar wilde aantekenen.

De sergeant leek hierop enigszins terug te krabbelen. Hij had het niet „zo bedoeld“, of iets in die strekking en dat het niet een formele zaak was. Ook gaf hij aan dat het niet zijn beslissing was, maar die van de *second* (plaatsvervangend compagniescommandant) die het „niet een goed idee vindt dat je bij XR zit.“ Ik heb vervolgens gezegd dat ik het

dan als een mededeling beschouw en het daarbij zou laten zolang het geen officiële beslissing of opdracht was. De sergeant maakte de indruk dat de zaak hierbij was afgedaan.

Is Defensie bang voor XR?

Er vond een nieuwe legeroefening plaats, een steunverlening bij de dapperheidsonderscheiding op 4 juli 2019. In het voorjaar had de Haagse Delta-compagnie gevraagd om extra mensen waarvoor ik mij had ingeschreven. Op zondag 30 juni volgde nog een bericht van de plaatsvervangend compagniescommandant van de D-compagnie: „Voor alle duidelijkheid: we gaan deze opdracht uitvoeren met een minimum aan bezetting. Graag dan ook allen aanwezig. Afzeggingen brengen de uitvoering in gevaar.”

Ik had er zin in en was de gebeurtenissen van twee maanden geleden al een beetje vergeten. Was dan ook zeer verbaasd toen ik op woensdag 3 juli werd gebeld door dezelfde compagniescommandant die mij vertelde dat er sprake van overbezetting was en mijn diensten niet nodig zouden zijn. Eerst waren afzeggingen uit den boze en nu mocht ik niet meedoen terwijl er zich weinig mensen voor hadden aangemeld.

Op 4 juli 2019 belde mijn kapitein me voor een afspraak. Hij gaf geen reden aan. Ik vond het vreemd en dacht dat er iets aan de hand moest zijn. Toen ik op internet ging zoeken, stuitte ik op een demonstratie van veganisten bij het parlement tijdens de jaarlijkse parlementaire barbecue op dezelfde dag als de dapperheidsonderscheiding. Ik dacht dat ik daarom werd uitgesloten van de steunverlening. Was Defensie soms bang voor een soldaat der eerste klasse die bij een oefening zijn zorgen over de klimaatverandering zou uiten?

Het gesprek vond woensdag 10 juli 2019 plaats. Niet alleen de kapitein was aanwezig, maar ook de luitenant (mijn pelotonscommandant). In de maanden voorafgaande aan het gesprek had hij niets gezegd, maar nu begon de kapitein over het feit dat hij „signalen had ontvangen uit het hogere net”. Ik zou betrokken zijn bij een „criminele organisatie”.

Hij zei dat lidmaatschap van een criminele organisatie grond was voor ontslag en betrok dat op Extinction Rebellion. Hij vergeleek de kwestie met militairen die ook geen lid kunnen zijn van motorbendes.

Meten met twee maten

Er ontspon zich een vreemd gesprek, waarbij de kapitein sterk aanstuurde op ontslag. Lidmaatschap van een criminele organisatie zou ontslag waardig zijn. Ik probeerde het beeld over XR te corrigeren en legde uit dat, juist vanwege mijn positie, ik alleen bij strikt wettige acties betrokken ben. Vervolgens stelde de kapitein dat het achterhouden van een nevenfunctie tot ontslag kan leiden. Ik gaf toe dat het goed zou zijn geweest als ik hierover een formele melding had gemaakt, maar ik ben vanaf het prille begin open geweest over mijn betrokkenheid bij Extinction Rebellion.

Vervolgens zou demonstreren verboden zijn voor militairen. Hij noemde een paar redenen: „We hebben een voorbeeldfunctie, dus doen dat soort dingen niet, het bezorgt de politie werk, het veroorzaakt hinder en dat allemaal terwijl wij voor orde en veiligheid staan.” Ik wees de kapitein echter op wetgeving die specifiek toestaat dat militairen mogen demonstreren. Artikel 33 Wet militair tuchtrecht laat het recht op organisatie of deelname aan een betoging specifiek in stand wordt gehouden wanneer dit plaatsvindt buiten militaire tijd, buiten militaire locatie en zonder uniform.

De kapitein stelde vervolgens dat er wellicht sprake zou zijn van extremistische opvattingen in verband met de toepassing van burgerlijke ongehoorzaamheid door XR als zijnde organisatie. Wat op dat moment overigens nog tamelijk hypothetisch was omdat de acties van april 2019 niet verboden waren, maar zelfs gefaciliteerd door de overheid. Daarnaast had ik als individu alleen deelgenomen aan wettige demonstraties.

Ik had het gevoel dat er met twee maten werd gemeten. XR en impliciet ik worden beschuldigd van extremistische opvattingen maar blijkbaar zou dat dan niet gelden voor de retoriek over migratie en religie binnen de compagnie.

Een Extinction Rebellion logo op m'n profielfoto van Facebook wordt gezien als een enorm probleem, maar openlijke steun van collega's voor de bestorming van het provinciehuis in Groningen door boeren schijnbaar niet.

Opdracht van bovenaf

Het werd mij duidelijk dat, hoewel de kapitein het niet expliciet zei, dat hij een opdracht van bovenaf had gekregen, dat ik wel degelijk een probleem vormde. Hij wilde duidelijk af van dat probleem, met of zonder juridische basis. De kapitein improviseerde wat, voerde meerdere argumenten aan. En als hij me niet mocht ontslaan, riep hij me gewoon niet meer op.

Een beetje vreemde wending van het gesprek aangezien mijn kapitein eerst schermde met allerlei regels waaraan ik me diende te conformeren, maar vervolgens zelf mijn arbeidsrechten volledig negeerde. 'Niet oproepen' is eigenlijk een soort informeel ontslag.

Ik maakte de kapitein duidelijk dat ik weigerde af te zullen zien van mijn burgerrecht om vreedzaam te demonstreren. Er was in mijn ogen geen sprake van een conflict: zoals oud-generaal Middendorp zegt is de klimaatcatastrofe een grote bedreiging van die 'Vrede en Veiligheid' waar Defensie voor staat. Er is geen rechtsgrond voor ontslag.

Wel begrijp ik de angst van Defensie voor belangenverstrengeling, associatie, etc. Omdat ik geen juridisch gedoe wilde, spraken we af dat ik niet langer als politiecontactpersoon actief zou zijn voor Extinction Rebellion, maar dat ik wel kon blijven deelnemen aan wettige demonstraties. Mocht ik weer actief willen worden bij de organisatie, moest ik dat formeel melden als nevenfunctie. Wel volgt er nog een oordeel van hogerop.

Omdat ik mijn deel van de afspraken met Defensie wilde nakomen, nam ik met pijn in mijn hart afscheid van Extinction Rebellion. Ik legde al mijn taken neer en hoopte dat ik zo de vrede had hersteld, dat ik weer op goede voet verder kon bij mijn compagnie.

Ik was wel behoorlijk overstuur over de hele situatie en het bleef spoken in mijn hoofd.

Weg bij Defensie

Uiteindelijk besloot ik na de zomerstop op 1 september 2019 ontslag te nemen bij Defensie. Ik ben er namelijk van overtuigd dat als ik in dienst was gebleven en ook openlijk XR was blijven steunen, ik vroeg of laat weer op het matje zou zijn geroepen, zou worden geweerd bij militaire inzet of een kazerneverbod zou krijgen. Natuurlijk was het na vijf jaar Nationale Reserve ook een beetje een sleur geworden, maar ik was allerm minst klaar bij Defensie.

Ik voelde me echter niet meer welkom, zeer ongewenst en onder druk gezet. Het is een goed recht van leidinggevend en zich ongemakkelijk te voelen over mijn meningen en activiteiten, maar van hen verwacht ik professioneel handelen op basis van feitelijke regels, geen informele verboden op basis van onderbuikgevoelens. Dat ik mij altijd binnen de kaders van civiele en militaire wetgeving heb gehouden en demonstreren een essentieel burgerrecht is, lijkt bij Defensie er niet toe te doen.

Van 7 tot en met 13 oktober 2019 volgde in Amsterdam een actieweek van Extinction Rebellion. Knap lastig voor mij want was dan wel uit de organisatie gestapt en ontslag genomen bij Defensie, maar was nog niet officieel ontslagen. In plaats van een normale maand opzegtermijn, duurde het bij Defensie twee maanden voordat ik echt niet meer in dienst was. Tijdens de actieweek wilde ik echter mijn betrokkenheid wel tonen en hielp bij de registratie van arrestanten na de acties. Opnieuw liet ik zien dat ik mijn deel van de afspraken nakwam.

Woensdagochtend 16 oktober 2019, na de actieweek, ging mijn telefoon over. Het was 'Dennis' van 'het Ministerie van Binnenlandse Zaken' met belnummer 06-47423852. Ik dacht meteen, dit is de AIVD en vroeg dat ook. „Is er een verband met de politie, het inlichtingenapparaat of het NCTV?” Dennis antwoordde wat ontwijkend: „Ik informeer instanties als het NCTV over ontwikkelingen en mogelijke dreigingen.”

Hoewel Dennis de AIVD in het gehele gesprek niet noemde, ontkende hij ook niet dat hij daarvoor werkte. Toen ik aan het eind van het gesprek zei dat we gewoon op het Ministerie van Binnenlandse Zaken konden afspreken als hij daar toch werkte, antwoordde hij plots dat zijn dienst

niet zo functioneerde. Waarom hij zo geheimzinnig deed, terwijl hij wel allerlei dingen van mij wist, werd niet duidelijk.

Dennis stelde dat hij had kennisgenomen van mijn situatie en het daar er graag eens over wilde hebben. Met 'de situatie' doelde hij op het feit dat ik zowel reservist was en tevens klimaatactivist. Hij suggereerde dat ik bekend stond bij de politie als contactpersoon voor XR en dat mijn dossier hem was opgevallen. Hij vond het een interessante combinatie, Defensie en actiewereld, waar hij het met mij over wilde hebben. Ik meldde dat ik inmiddels ontslag had aangevraagd bij Defensie maar hij wilde toch graag praten. Ik was er inmiddels klaar mee en gaf aan daar geen behoefte aan te hebben.

Veiligheidsrisico

Na het telefoongesprek met Dennis verwachtte ik niets meer totdat ik officieel uit militaire dienst was getreden. Ik had me namelijk netjes aan de afspraken gehouden. Dit bleek echter ijdele hoop. Die middag werd mijn Defensiepas geblokkeerd. Hiervan werd ik niet persoonlijk op de hoogte gesteld, maar mijn groepscommandant (sergeant) stuurde een bericht naar de app van mijn legergroep.

„Lui. Ff aandacht voor het volgende. In het licht van recente ontwikkelingen is het [ondergetekende, fout gespeld] niet meer toegestaan om op het terrein van de [kazerne] te komen. Ook zijn pas is geblokkeerd. De wacht is op de hoogte gebracht. ” Het bericht was afkomstig van de pelotonsleiding die hun besluit op onpersoonlijke wijze aan mijn groep overbrachten. In de derde persoon werd ik op de hoogte gesteld van mijn status als, zo leek het, ernstig veiligheidsrisico.

Een paar telefoontjes later bleek wat mijn misdaad was. Mijn eveneens verbaasde groepscommandant vroeg mij wat ik me op de hals had gehaald: „Wat heb je gedaan? Pannenkoek.” Ik antwoordde dat ik geen fuck heb gedaan, maar schijnbaar heb ik mijzelf „teveel in de picture gezet.” Hij stuurde mijn Facebook-profielfoto door waarop duidelijk het logo van XR te zien is. Schijnbaar dacht het hogere kader mij ergens op heterdaad betrapte te hebben.

Later belde de sergeant veiligheid. Het was niet zijn beslissing, zei hij, maar hij stond er wel achter. Extinction Rebellion zijn de slechteriken. Ik heb me netjes aan de afspraken gehouden, heb me teruggetrokken uit

XR, maar blijkbaar maakt het niet uit dat ik geen regels heb geschonden. „Daar gaat het niet om”, antwoordde de sergeant veiligheid.

Klimaatverandering bestaat niet voor Defensie en mensen die zeggen dat dat deze onze veiligheid in gevaar brengt, vliegen de laan uit. Tom Middendorp, oud-commandant der Strijdkrachten, zal op zijn woorden moeten passen, want straks vormt ook hij nog een veiligheidsrisico met zijn zorgen over de wereldvrede als gevolg van de klimaatverandering.

Op verzoek wenst de schrijver anoniem te blijven.

Naar inhoudsopgave Observant#74

'Een politicus praat toch met de geheime dienst?'

De Dienst Regionale Informatieorganisatie (DRI), Eenheid Rotterdam, benaderde in het voorjaar van 2019 een politicus annex klimaatactivist om informatie met hen te delen.

In het voorjaar van 2019 trof ik een brief aan op de deurmat. Op de envelop het logo van de politie, het betrof een korte brief van zes regels met het verzoek of ik hen zou willen bellen. Afzender: Dienst Regionale Informatieorganisatie (DRI), Eenheid Rotterdam:

'Ik zou graag met u in contact willen komen voor een vertrouwelijk gesprek. Ik denk dat u ons zou kunnen helpen om inzicht te krijgen in bepaalde zaken. Ik wil dat graag mondeling toelichten. Ik heb geprobeerd om telefonisch met u in contact te komen maar wij hebben vermoedelijk geen actueel telefoonnummer meer van u. Zou u zo vriendelijk willen zijn om telefonisch contact met mij op te nemen op bovenstaand telefoonnummer. Ik ben dagelijks tijdens kantooruren bereikbaar. Alvast bedankt voor de moeite!'

Bij het zien van de envelop klopte mijn hart direct in mijn keel. Na het lezen van de brief werd dit alleen maar erger. Gedachten spookten door mijn hoofd. Wat weten ze van mij? Komen ze me halen? Hoe hebben ze me gevonden en waarom zochten ze mij? Moet ik dit aan mensen vertellen, of juist niet?

Ziekte van Pfeifer

De dagen erop volgend was ik meer paranoïde dan ooit eerder tevoren. Keek vaker om mij heen, vond iedereen die mij langer dan een halve seconde aankeek verdacht goed op een stille lijken, legde mijn telefoon vaker in een andere ruimte. Ik besloot hier alleen over te praten met mensen die ik vertrouwde, en dat ik ze daarvoor zeker niet eerst zou bellen.

Door de stress van dat alles voelde ik vrijwel direct een zware moeheid terugkeren. Ik had al enkele maanden hinder van Pfeiffer, was net aan het herstellen. Achteraf beschouwd ben ik door de angst zeker twee maanden langer ziek geweest.

Drie dagen na ontvangst van de DRI-brief vernam ik dat iemand anders binnen de klimaatbeweging bezoek had gehad van de wijkagent en 'een nieuwe collega'. Twee weken later was ik op een vergadering en hoorde over nog twee mensen die politiebezoek hadden gehad. Vreemd genoeg was dat rustgevend: ze hebben hun pijlen niet alleen op mij gericht. Ik was gerustgesteld vanwege het feit dat ik geen individueel doelwit was van de politie. Dat ik met veel mensen heb gepraat in die twee weken en daarbij steun ontving, deed me ook deugd.

De ochtend voorafgaande die klimaatvergadering zat ik in mijn voortuin. Verderop in mijn straatje bevindt zich een vergadercentrum, dus ik keek niet gek op toen twee mensen langs mijn tuin liepen zoekend naar het juiste adres. Ik keek wel gek op toen enkele momenten later die twee personen terug kwamen, hun hoofd om de heg heen staken en zeiden dat ze voor mij kwamen. Het waren een man en een vrouw, professioneel gekleed, in burger, ergens in de veertig schat ik zo.

„Ha, jou moesten we net hebben. Wij zijn van de politie, we hebben je twee weken geleden een brief gestuurd en daar heb je nog niet op geantwoord dus we komen je in persoon vragen.” Ik stond direct overeind en vroeg uit reflex naar hun identificatiebewijzen. De man aarzelde: „We werken anoniem. Als jij met ons samenwerkt wordt ook jij niet geregistreerd in onze systemen of systemen van de politie.” De twee haalden desondanks toch hun ID-bewijzen tevoorschijn. De vrouw maakte nog een opmerking over hoe ik gezien zou worden in de wijk als burenhier van zouden weten, maar de wijk (en de politie) kennende waren ze waarschijnlijk meer bezorgd om hun eigen veiligheid dan om de mijne.

De vrouw had een ID-kaart van de politie, 'A. Heemstede', als ik het me goed herinner. De man daarentegen presenteerde een blanco politiekaart: geen naam, geen foto noch afdeling. Alleen een geplastificeerd politiepasje: een echte geheim agent dus. Ik besloot mijn aantekenboekje te pakken en trok de deur achter me op slot toen ik weer naar buiten kwam.

Wat een opluchting dat ze bij me op de stoep stonden en duidelijk oncomfortabel waren met de situatie, in plaats van bij me binnen op de bank plaats te nemen zoals bij sommige andere benaderingen waar ik van had gehoord.

Fijne gesprekspartner

De mannelijke agent begon te praten: „Je bent ons positief opgevallen, jouw combinatie van politiek bedrijven en activisme. Je bent een interessante gesprekspartner. Zou je een keer met ons koffie willen drinken? Een gesprek zonder verplichtingen uiteraard.” Want: „We willen graag weten hoe dat [activisme] gaat hier in de eenheid, uh, regio.” Toen ik vroeg van welke afdeling ze dan wel niet waren, antwoordde hij: „Activisme is goed natuurlijk, en nodig, maar soms grenst dat aan openbare orde versturende activiteiten. Wij zijn van de politie afdeling Openbare Orde, de afdeling die de burgemeester adviseert inzake voetbalrellen, demonstraties, motorbendes, ect.”

Ik vroeg vervolgens naar hoe ik op hun radar terecht was gekomen. Dat kwam door een ID-check enkele maanden eerder. „Je kwam naar boven, écht niet negatief hoor. De rest van de informatie hebben we uit openbare systemen, zoals de gemeentelijke basisadministratie.” Na deze vragen wist ik genoeg. Het was voor mij duidelijk dat ze naar een informant op zoek waren, zoals de informatie over de andere benaderingen al duidelijk had gemaakt.

Ik had daar geen zin in en heb dat aan ze verteld. Nadat het duo al half gekeerd mijn voortuin wilde verlaten, volgde van de vrouwelijke agent nog een soort van uitbrander aan mijn adres: „Ik ben wel geïnteresseerd in de reden je niet met ons wilt praten, want als politiek actief persoon moet je soms wel eens dingen op een democratische manier doen. En daar hoort praten met de politie ook bij, toch?”

Fijn, een suggestieve opmerking over mijn parlementaire politieke werk dat ik kennelijk niet serieus neem door te weigeren hen te woord te staan. Blijkbaar moet je volgens de politie zonder blikken of blozen al je dossiers en informatie aan hen uitleveren voor volledige analyse en profilering als je jezelf serieus wilt nemen als politicus.

Als allerlaatste opmerking meldde ze nog: „Gooi die DRI-brief trouwens maar weg hoor! Je hoeft het nummer niet meer te bellen, want dat waren wij. Die brief heb je niet meer nodig.”

Open brief

Die middag had ik een geplande afspraak met Buro Jansen & Janssen om het over de brief te hebben. Ik kon met de gebeurtenissen van die ochtend vers in mijn geheugen en de brief in mijn hand direct verslag doen. Die avond heb ik het met veel collega's uit de klimaatbeweging over de gebeurtenissen kunnen hebben, en later met nog meer, van wie ik veel steun en vertrouwen heb gekregen.

Samen met enkele van de andere mensen die benaderd zijn door deze politiedienst hebben we later besloten de media op te zoeken. Na het schrijven van een opinieartikel en contact met een journalist van de *NRC* is op 5 juni een artikel en open brief verschenen in de *NRC Next*. In de dagen erna zijn er Kamervragen gesteld, en schriftelijke vragen in de Rotterdamse gemeenteraad. Naast antwoorden van de directeur van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid op vragen over de benaderingen van het tv-programma *EenVandaag*, dit naar aanleiding van de vermelding van 'eco-protest' in het meest recente dreigingsbeeld, heb ik niks meer van de politie gehoord.

Op verzoek wenst de schrijver anoniem te blijven.

Naar inhoudsopgave Observant#74

Zijn klimaatactivisten staatsondermijnend?

Benaderingen inlichtingendienst

Begin april van dit jaar kreeg Femke, aangesloten bij de klimaatbeweging, onverwacht de inlichtingendienst op bezoek die haar tevergeefs verzocht informant te worden. Haar relaas.

Drie jaar geleden sloot ik mij aan bij wereldwijde de Fossielvrij-beweging. Met acties wil dit netwerk van lokale groepen de positie van de fossiele industrie verzwakken. Ik had me op het laatste moment ingeschreven voor een klimaatweekend in april 2016 in de bossen bij Austerlitz. Daar ervoer ik voor het eerst hoeveel kracht het geeft om samen met gelijkgestemden aan het klimaat te werken.

Er waren 150 deelnemers en een bijzonder positieve open sfeer en een constructieve schouders eronder mentaliteit. Bij een van de plenaire bijeenkomsten vertelde Freek, een van de deelnemers aan het weekend, dat hij door de politie was 'benaderd' als informant. De inlichtingendienst had gevraagd of Freek bereid was om de politie regelmatig bij te praten over de klimaatbeweging. Hij heeft dat geweigerd.

Voor mij als nieuweling was dat een raar voorval. Bij informanten en inlichtingendiensten dacht ik automatisch aan acties die gevaarlijk zijn. Wat ik op het klimaatweekend om me heen zag, was alleen maar goed. Een verademing zelfs, en op geen enkele manier staatsgevaarlijk.

Sindsdien weet ik dat de 'diensten' de klimaatbeweging in de gaten kunnen houden. Soms hou ik er meer rekening mee dan anders. Als we bijvoorbeeld iets rond Shell doen, ben ik me altijd meer bewust van de mogelijkheid dat er iemand meeleeft of meeluistert. Meestal laat ik me daardoor niet hinderen.

Onverwacht bezoek

Op donderdag 4 april 2019, ergens rond het vroege middaguur, ging de deurbel bij mij thuis in Den Haag. Er stonden twee personen voor mijn woning, een man en een vrouw. „Femke!”, riep de vrouw. Ik keek ze

vragend aan, kende deze mensen van middelbare leeftijd niet. Ze oogden overigens best sympathiek. „Politie. Mogen we even binnenkomen?“, zei de vrouw die vluchtig haar badge liet zien, half uit haar binnenzak, waardoor ik haar naam niet kon lezen. De man liet geen badge zien. Ze waren beiden gekleed in burgerkleding.

Achteraf gezien had ik ze moeten verzoeken hun badges goed te tonen waarna ik geweigerd zou hebben hen toe te laten tot mijn woning, maar voelde mij overvallen. Ik vroeg hen of er iets ergs gebeurd was, want dat was mijn eerste gedachte. De vrouw stelde me gerust. „Nee, het is juist heel leuk. Dat vertellen we je straks allemaal.“ Als mensen m'n huis binnenkomen, bied ik ze iets te drinken aan, een automatisme. Vroeg hen of ze koffie wilden, maar ze hadden daar geen behoefte aan.

Vervolgens liepen ze de woonkamer in, terwijl ik nog niet wist wat de reden was van hun onverwachte bezoek. Ze keken opzichtig rond, inspecteerden mijn boekenkast en complimenteerden me met mijn woning en het uitzicht over het water, uitvoeriger dan vrienden plachten te doen. Ze probeerden aardig te zijn, en vormden zich tegelijkertijd een beeld van mij.

Omdat ik niet kon bedenken waarom de politie bij mij zou aankloppen met iets 'leuks' vermoedde ik dat het iets te maken had met mijn rol in de klimaatbeweging, al zou ik niet weten wat. Ook schoot even het verhaal van Freek uit 2016 door mijn hoofd. Maar dat ze hier waren om mij als spion/informant te werven, dat kon ik me nauwelijks voorstellen.

Goed werk!

Toen ze eenmaal zaten, hielden ze hun jas aan en vertelden mij dat ze van de inlichtingenafdeling bij de politie waren. Hun taak was om te voorkomen dat er 'dingen zouden gebeuren'. Ze adviseerden de burgemeester over demonstraties en pikken 'radicale elementen' eruit. Ik kreeg een heel onwerkelijk gevoel bij het woord 'inlichtingen'. Ik vroeg of ze landelijk bezig waren of lokaal. „We opereren lokaal, maar omdat alles in elkaar overloopt is dat ook landelijk.“

Ze zeiden dat ik „positief was opgevallen“ in de media. Dat ze m'n werk voor het klimaat heel belangrijk vonden („wij hebben ook kinderen“) en dat ik vooral moest doorgaan met wat ik deed („Heel goed!“ ... „We zouden niet willen dat je zou stoppen“). *Cut the crap*, dacht ik nog. De

klimaatbeweging groeit enorm, zeiden ze, en ze hoopten dat ik informatie met hen wilde delen over die beweging.

Het gevoel van onwerkelijkheid groeide, kon niet geloven dat dit daadwerkelijk gebeurde. Ik dacht aan mijn klimaatvrienden. Mijn 'bezoek' kon het niet aan me zien want ik bleef vriendelijk, intern echter ging ik op slot. Voor hen was dit bezoek en gesprek misschien dagelijkse kost, maar ze leken er niet bij stil te staan hoe vreemd dit op mij overkwam. Ik vond het zo bizar dat ik er haast om moest lachen, maar tegelijkertijd besepte ik dat het heel serieus was, zo'n bezoek. Serieus in de zin van: geen spelerei, geen kattenpis.

Ik bevond me in een situatie waarin ik nooit had verwacht dat ik erin zou belanden. Iets wat mijn voorstellingsvermogen te boven ging en dat ik alleen kon relateren aan het feit wat ik eerder wel eens had gezien op tv. En aan Freeks verhaal, gelukkig maar. Ook al had ik drie jaar geleden geen idee dat het mij zou overkomen, op een bepaalde manier was ik toch voorbereid op dit moment.

Daardoor wist ik meteen heel helder dat het een 'nee' zou worden, ook al klonken hun argumenten best logisch en redelijk. Want ik wil toch ook niet dat er iets ergs gebeurt. Ik wist dat er maar één partij beter zou worden van het contact, en dat waren níet de klimaatbeweging en ik zelf. Ik wist ook meteen dat ik mijn 'nee' op hun vraag pas later zou geven, niet tijdens dit gesprek.

Afgeschermd afdeling

Ze vertelden mij dat ze werkzaam zijn op een afgeschermd afdeling die niet ge-WOB'd kan worden. „Wij kunnen in alle systemen van onze collega's en niemand kan in die van ons.” Ze zeiden dat ik geen naam zou zijn in hun systeem, maar een nummer, en dat zelfs hun baas niet zou weten wie ik was. Ze hoopten een relatie met mij op te kunnen bouwen, dat ik regelmatig met ze wilde afspreken om te praten over de klimaatbeweging, over radicale elementen en mijn gedachten daarover.

We zouden daarvoor afspreken op een locatie die voor mij normaal was. Op een bankje in het park bijvoorbeeld. Wat een cliché, dacht ik. We zouden van tevoren kunnen afspreken hoe onze verhouding is, vertelde de vrouw. Als er dan bekenden van mij langs zouden komen, zouden we bijvoorbeeld zeggen dat we oud-collega's waren. Want mensen uit mijn

beweging zouden het niet leuk vinden als ze zouden ontdekken dat ik met hen sprak. „Daar kunnen ze niet leuk op reageren.”

Meermaals zei ik hen dat ik niets te melden had, dat we een open beweging zijn die niets te verbergen heeft en dat we zelfs onze burgerlijke ongehoorzaamheid openlijk aankondigen, onder meer via sociale media. Hij: „Ook burgerlijke ongehoorzaamheid mág. Dat willen we niet tegenhouden. Wij zijn ook soms burgerlijk ongehoorzaam.” De man zei dat ze niet wilden dat de politie 'ertussenin' kwam te zitten.

Ze vroegen naar een training die ik had gevolgd [staat ergens in een interview vermeld]. Of dat ging over hoe we moeten omgaan met de politie? Ik antwoordde dat die training in het kader stond van campagnevoeren: wanneer een petitie handig is, en wanneer je kiest voor een creatieve actie. Ik zei het een beetje schamper. Het staat echt zo ver af van het soort informatie waarnaar zij op zoek zijn.

Ze waren allebei heel vriendelijk, maar té vriendelijk. Ze stelden zich ook op alsof we vrienden waren. Ze leken op mijn gevoel in te willen spelen door tot een paar keer toe te zeggen dat ze hun baan zo leuk vonden („want we kunnen met allemaal helden spreken zoals jij”) en dat ze hun baan zouden kwijtraken zodra ze met hun kop in de krant zouden komen te staan.

Of ze meer mensen hadden benaderd, wilde ik van hen weten? Eerst antwoordde de man: „Daar kunnen we niets over zeggen.” Daarna herstelde hij zich en zei: „Jij bent ons positief opgevallen, daarom benaderen wij jou nu.” Inmiddels weet ik dat ze meerdere mensen hebben benaderd, op verschillende plekken in het land.

Op mijn hoede

Ik bleef gedurende het huisbezoek ook vriendelijk tegen hen, beantwoordde hun vragen, stelde zelf vragen, maar was ook bijzonder op mijn hoede. Ik zorgde dat ik niets los liet. Mijn lichaamshouding tijdens het gesprek, bedacht ik achteraf, was dat ik het zo veel mogelijk voor ze verborgen hield, ook mijn gezicht. Tijdens het praten heb ik mijn kiezen niet van elkaar gehaald. Ik dacht steeds: gebeurt dit echt? Waarom ik?

Tussen neus en lippen door lieten ze merken dat ze heel veel van me af wisten. Althans, niet van hoe ik als persoon in elkaar steek, anders hadden ze van tevoren geweten dat hun benaderingspoging gedoemd wat te mislukken. Ze vroegen persoonlijke dingen op zo'n manier dat ik dacht: dat weten jullie allang.

Ze benoemden ook veel details wat ze niet hoefden te doen. Zo beschreef de vrouw een foto op mijn Facebook-account waarop ik geschminkt ben met een kattensnoetje („zo leuk”), waarmee ze naar mijn gevoel vooral liet blijken dat ze mijn Facebook- en/of Instagram-accounts in de gaten hield. Hij noemde - uit zijn hoofd - de laatste cijfers van mijn telefoonnummer en vroeg: „Dat nummer heb je al heel lang hè?”. Ik dacht: wat doet het er toe hoe lang ik mijn nummer al heb! Je wilt mij hiermee alleen laten weten dat jij veel van mij af weet.

Natuurlijk zou ook de klimaatbeweging profijt hebben van de gesprekken met mij, legden ze uit. Bijvoorbeeld bij het aanmelden van demonstraties. Op basis van wat ik hen zou vertellen, zouden ze de burgemeester daarover beter kunnen adviseren. „Voor sommige groepen is het lastiger om te demonstreren dan voor anderen.” Ik dacht nog: wij hebben nooit problemen met een aanmelding...

Tevens suggereerden ze dat ze 'ons' wilden beschermen, want „zoals je weet is een foto op Facebook snel gedeeld. Zo van: ik zag je daar fietsen.” Geen idee wat ze daarmee wilden zeggen, maar ik vond het vervelend, omdat ze daarmee suggereerden dat er een 'dreiging' is waarvan ik me niet bewust ben. Het kwam over als een insinuatie.

Als ik informatie met hen zou delen, zouden ze ook informatie met mij delen. Ik kon niet eens bedenken welke informatie van hen relevant zou zijn voor onze beweging. Hij had het vast niet over informatie rond Shell en de innige relatie met onze overheid. Ze spraken over 'rechts', dat ze verwachtten dat 'beide kanten' extremer zouden worden. Ze waren dus op zoek naar extremere acties en 'elementen' aan onze kant.

Ik vertelde hen dat ik het opvallend vond dat ze nu bij mij op de bank zaten en niet bij Shell, omdat Shell structureel geweld toepast. Ik geloof niet dat ze dat begrepen, want ze begonnen meteen weer over 'rechts', dat ze ook informatie inwonnen bij hen. Ze zeiden dat rechts misschien dingen zou uithalen bij demonstraties met het doel ons zwart te willen maken. Ze zeiden dat ik ze dan zou kunnen bellen om te zeggen: 'Die

horen niet bij ons'. Ik zei: „Dat kunnen we ook melden bij de politie in uniform die meeloopt met de demo.”

Exciting!

De man liet weten - denk om mij op mijn gemak te laten voelen door te doen alsof het heel normaal is - dat hij vaker dit soort benaderingsgesprekken voerde. Behalve in de klimaatbeweging was hij ook in andere bewegingen actief (geweest) om informanten te werven. Hij hintte aan de antiracisme beweging (we hadden een kort gesprek over etnisch profileren) en hij noemde de kraakbeweging.

Ik zei nogmaals dat ik werkelijk niets te melden heb waar ze ook maar een beetje geïnteresseerd in zouden kunnen zijn. Hij (lachend): „Dat zeggen ze allemaal in het begin! Maar een half jaar later kijken we elkaar aan van 'weet je nog' en is de situatie heel anders!” Daarmee insinueerden ze naar mijn idee dat er dan wel reden zou zijn om in te grijpen.

Ter afsluiting zei de man: „Ik kan me voorstellen dat het je overvalt en dat je dit spannend vindt (hij sprak spannend uit in de betekenis van *exiting*) en dat je niet meteen antwoord kunt geven.” Het gevoel dat bij mij overheerste, was verre van *exiting*, was vooral stomverbaasd. Dat vertelde ik hen ook. En toen vroeg de vrouw nog verbaasder: „Ben je nog nooit eerder benaderd? Nee, heeft niemand je nog gevraagd?” Alsof het dagelijkse kost is dat je als informant geworven wordt.

Ze stelden voor om in de loop van de volgende week weer contact op te nemen. Ik kon gewoon 'nee' zeggen. Enne, of ik er met niemand over wilde praten. Ze schatten me wel 'intelligent/verstandig genoeg' in om zonder ruggespraak een beslissing te nemen. Wat een doorzichtige manipulatie, dacht ik.

Toen ik moeilijk keek zei een van de twee: „Mensen die vandaag je beste vrienden zijn, kunnen morgen je vijand zijn.” De vrouw verduidelijkte die opmerking met het voorbeeld van een burenruzie. „Het ene moment ben je vrienden, dan staat er een heg verkeerd en is alles anders.” Als ik toch met mensen zou spreken, wilden ze graag weten met wie.

Bij het afscheid gaf de vrouw me een gevouwen geel papiertje met daarop de naam 'Anne' en een 06-nummer. Ook dat vond ik weer zo

typisch. Ze zeiden nog: „Veel plezier morgen bij de demonstratie!” Dat vond ik onprettig. Ik had ze niet verteld dat ik naar de klimaatzaak-actie van Milieudefensie ging. Natuurlijk weet ik dat Facebook openbaar is en van mij mag iedereen weten dat ik er heen zou gaan. De achterliggende boodschap was: weet dat we je in de gaten houden. Ze zeiden ook: „Stuur morgen even een berichtje vanaf de demo, hoe het is. Dat vinden we leuk!”

In de gang keek de man nog even naar de trap. Hij vroeg: „Dus dit is de trap naar boven?” Ik was toen al helemaal murw en kon alleen maar denken: Écht? Vraag je dit nu echt? En de vrouw riep toen ze buiten stonden blij: „Hé, een paar deuren verder staat een huis te koop”, op zo'n toon alsof ze het zelf wilde kopen. „Gezellig, antwoordde ik op sarcastische wijze.

Misselijk gevoel

Na hun vertrek voelde ik mij heel erg bekeken. Thuis, in mijn huis, vanaf de straat, online. Ik was erg van slag, kon me niet concentreren. Was kwaad dat ze me hiermee overvielen, dat ze dachten dat ik hiervoor te paaïen was, voelde mij ook beschaamd. Ik heb die dag meteen heel veel opgeschreven van wat ze hadden gezegd en de vragen die het bij me opriep.

Diezelfde dag sprak ik twee vrienden, waarvan een uit de klimaatwereld. Was verward en ik vertelde hen niets over het huisbezoek van de inlichtingendienst. Alleen al door mee te gaan in de 'geheimhoudingsplicht' die nergens op slaat, voelde fout aan. Had het gevoel dat ik door er niets over te vertellen mijn vrienden aan het verraden was. Het maakte me misselijk.

Het vervelende gevoel heerste dermate dat ik besepte het toch te moeten vertellen aan bekenden. Eerst was ik van plan om het voorlopig te beperken tot een paar vertrouwelingen. Met de rest wilde ik nog - beleefd - wachten tot ik 'Anne' had laten weten dat het ook daadwerkelijk 'nee' was. Maar steeds hardnekkiger voelde ik dat ik niets met hun regels te maken had. Zij komen mijn huis binnenvallen, ik heb nergens om gevraagd. Dit ga ik gewoon vertellen.

Hoe meer mensen ik erover sprak, onder anderen Freek die ik zag bij de klimaatzaak-demonstratie van 5 april dit jaar, hoe meer het me duidelijk

werd dat ik nóg opener moest zijn. Niet een select groepje op de hoogte brengen, maar gewoon iedereen uit de klimaatbeweging zodat men weet dat dit ook hem of haar kan gebeuren. En dat je de inlichtingendiensten niets, maar dan ook niets verschuldigd bent.

'Grtjs, Anna'

Op 8 april heb ik 'Anne' een sms gestuurd met een kort en helder 'nee', zonder uitleg of verklaring. Ik had verwacht dat daarmee de kous af was. Ze hadden immers zelf tegen me gezegd dat ik gewoon kon weigeren waarna ik niets meer van hen zou horen. Desondanks probeerde 'Anne' probeerde nog diezelfde dag tot twee keer toe met mij tot een 'persoonlijk' gesprek te komen. 'Grtjs, Anne', reageerde zij via sms.

Dat semi-vertrouwelijke ergerde me. De eerste keer antwoordde ik dat mijn besluit vast stond, dat ik geen behoefte had aan een persoonlijk gesprek. Daarna vroeg ze mij of ik mijn besluit wilde motiveren 'om er van te leren'. Daarop heb ik niets laten weten.

Een week later, op 17 april, belde 'Anne' mij maar ik nam niet op. De dag erna werd ik gebeld door een 06-nummer dat ik niet kende. Toen ik begreep dat het de man van de inlichtingendienst was, pakte ik een pen en schreef mee met het gesprek. Een tikje verontwaardigd zei hij: „Je reageerde niet op onze berichten!” Ze wilden alsnog een persoonlijk gesprek en toen ik nee zei, vroegen ze waarom dan niet.

Ik raakte zwaar geïrriteerd dat ze mijn kraakheldere 'nee' niet als zodanig accepteerden en dat ze mij alweer lastig vielen. Ik zei dat ik wilde ophangen. De vrouw vroeg of hun 'manieren de bottleneck' waren, waarom ik geagiteerd 'nee' heb geantwoord. Ze probeerden me te manipuleren, dit keer met het argument dat „ze me een mooi platform hadden geboden” en spraken over „een kans” voor mij, om dingen door te geven die niet op papier zouden komen te staan.

Kon niet bedenken wat ze daarmee bedoelden. En ze dreigden, dat er ook „minder lieve partijen zijn en er erge dingen kunnen gebeuren. Dat zij één afdeling zijn, maar dat er ook heel andere afdelingen zijn.” Ik vond dat intimiderend en gaf aan dat ik hun bezoek en dit telefoontje niet op prijs stelde. Hij noemde het „onderdeel van het spel.” Welk spel,

dacht ik? De man suggereerde ook dat hij via mij de klimaatbeweging had willen adviseren over manieren waarop we actie konden voeren.

Na het telefoontje was ik erg onrustig, vond het vervelend dat ze blijkbaar hun zinnen op mij hadden gezet, en volhielden. Ik hield rekening met een volgende stap, gelukkig bleef die uit. Ik ben achteraf blij met alle steun vanuit de klimaatbeweging, het advies van Buro Jansen & Janssen en het contact met de anderen die zijn benaderd. Het was een goede stap dat we in juni een open brief over de benaderingen hebben gepubliceerd in de *NRC*.

Femke

Naar inhoudsopgave Observant#74

RID en de zorgen om klimaatverandering

Zoe werd door de Regionale Inlichtingendienst (RID) uitgenodigd een gesprek aan te gaan over de gezamenlijke opbouw van een grote klimaatbeweging.

Begin 2019 werd ik gebeld door een persoon met een onbekend nummer. De man aan de lijn zei van de politie te zijn en graag met mij in gesprek te willen gaan. Ik had op dat moment geen idee waarover dit zou kunnen gaan en was bang dat het met iemand uit mijn omgeving te maken had (diegene is al vaker met politie in aanraking gekomen).

De politiepersoon gaf aan dat ik 'positief genoemd' was in een onderzoek waar ze mee bezig waren, dat ik mij geen zorgen hoefde te maken. Hij kon niet vertellen waarover het ging. Omdat ik mij wel degelijk zorgen maakte om de persoon uit mijn omgeving heb ik direct ingestemd met een kennismakingsgesprek.

Hij stelde voor om op een openbare plek zoals een café of een politiebureau af te spreken. Ik koos voor de optie politiebureau omdat ik zeker wilde weten dat deze onbekende beller geen nepagent was. Het werd een ontmoeting met twee mannen van middelbare leeftijd op een Amsterdamse politiepost. De een was grijzend, beiden droegen nette burgerkledij.

Ze waren vriendelijk en sociaal en legitimeerden zichzelf direct als rechercheurs. Ik vroeg nog of ze van de AIVD waren, maar dat ontkenden ze. Ze claimden inlichtingen te verzamelen in het kader van de openbare orde. Ze vroegen met name naar mijn motivatie, idealen, wereldbeeld en ideeën over de rol van activisme. Ik ervoer het als een prettig gesprek.

Nadat ik vroeg wat ze precies van me wilden, gaven ze aan dat ze vooral meer van dit soort gesprekken wilden voeren om zo de klimaatbeweging beter te leren kennen. Wat verwachten ze dan van mij, wilde ik weten? Vaak weet ik niet meer dan dat er op de openbare onlinekanalen van actiebewegingen te lezen is. Ze antwoordden dat ze dat ook niet hoefden, namen en data en dergelijke, maar dat ze het al leuk en nuttig vonden om mijn idealen beter te begrijpen.

Het nut hiervan was volgens hen dat we samen ervoor konden zorgen dat de klimaatbeweging en politie goed samen zouden werken in plaats van tegen elkaar. Ze vertelden vooral over de wijze waarop ze zelf te werk gaan en waarom ze de klimaatbeweging in de gaten hielden. Ze wilden mij beter leren kennen, we streefden immers hetzelfde doel na qua opbouw van een grote klimaatbeweging omdat ook zij zich zorgen maken over klimaatverandering.

Een van de RID'ers vertelde dat hij op links stemt. De andere agent zei zelf niet links te zijn maar wel een kleindochter te hebben die hij een goede toekomst gunt. Ze gaven verder aan dat ik beter niet met teveel mensen over deze ontmoeting kon spreken, vooral niet binnen de klimaatbeweging zelf. Ik gaf aan dat ik mijn vader erover wilde spreken en daarvan zeiden ze dat dat een goed idee was.

Ik overwoog een tweede gesprek met ze aan te gaan. Dat kwam omdat ik het gevoel had dat ze van mij geen specifieke informatie wilden en dat ze vooral de klimaatbeweging beter wilden leren kennen. Toch heb ik eerst met een aantal mensen om mij heen over de ontmoeting met de agenten gepraat. Het voelde totaal niet prettig om dit te verzwijgen tegen vrienden binnen de beweging, wil naar mijn mede-activisten open en transparant zijn.

Na gesprekken met bekenden zag ik in dat ik met twee professionals had gepraat die mij met al hun communicatietechnieken en inzichten in mijn drijfveren een prettig gevoel hebben gegeven, maar die uiteindelijk altijd zullen kiezen voor de kant van de staat/politie. Ik heb de RID (Regionale Inlichtingendienst) vervolgens te kennen gegeven geen tweede gesprek aan te zullen gaan.

Naar inhoudsopgave Observant#74

Bobby en Gio op benaderingspad

De inlichtingendienst heeft in Utrecht een activist met een fysieke beperking met bloemen en geld proberen in te palmen als informant.

Op 12 november 2019 werd er aangebeld bij de woning van Pieter in Utrecht. Voor de deur stond een man met een bos bloemen. Op de verpakking prijkte het logo van Bloomon. De man glunderde, alsof hij een goede daad aan het verrichten was. Pieter begreep het niet en vroeg de man drie keer of de bloemen wel voor hem bestemd waren. De man bevestigde dit en noemde mijn voornaam als bewijs.

Aangezien Pieter zijn naam niet had genoemd en bij zijn bel geen voornaam op het bordje prijkt, vroeg hij zich af hoe de man wist dat hij de juiste deurbel had gebruikt. Want hoe wist hij waar Pieter woonde? Later vernam Pieter dat de man van de 'inlichtingendienst' een willekeurig persoon op straat had aangesproken om het briefje met de bloemen af te geven.

Pieter nam de bos bloemen in ontvangst en sloot de voordeur. Hij bekeek het kaartje dat vast zat aan het geschenk. 'Hoi Pieter, a.j.b. een bloemetje voor jou. Ik sta voor de Burger King nu. Kom daarheen dan zal ik uitleggen waarom. Gr.' De boodschap eindigde met een smiley. Pieter voegde daaraan toe: '12.05 12-11- 2019 Inlichtingendienst ≠ AIVD (Midden-Nederland)', een geheugensteuntje.

Het restaurant

Pieter, die een fysieke beperking heeft, reed vervolgens met zijn rolstoel via de parkeergarage richting de Burger King. Hij hield er rekening mee dat het hier een geintje betrof van zijn collega's waarmee hij vrijwilligerswerk deed, of misschien mensen van de media die hem weer eens wilden spreken. Hij had al een paar keer eerder met de media gepraat over validisme, een term die gebezigd wordt voor discriminatie en marginalisatie van mensen met een functiebeperking.

Ergens halverwege de rit hoorde Pieter iemand zijn naam roepen. Een man van eind twintig met kort donkerblond haar en baard in blauwe spijkerbroek en zwarte sportschoenen zonder sokken wapperde met een identiteitskaart waarop het logo van de politie vaag te zien was. Hij droeg een groot horloge met houten wijzerplaat en was breed gebouwd. Het ging zo snel dat Pieter vergat te vragen om de id-kaart nader te bestuderen en ook om de naam van de persoon te lezen.

De man presenteerde zichzelf als Bobby van de inlichtingendienst en wilde met Pieter over het een en ander praten. Later heeft de man ontkend hij van de politie was. Gedurende het gesprek benadrukte hij meermaals dat hij voor een dienst werkte die los van de politie opereerde. Maar AIVD'er was hij ook niet. Hij had het over een inlichtingendienst uit Midden-Nederland, hij was nogal vaag daarover.

De man stelde voor om naar het restaurant naast de Burger King te gaan zodat hij kon uitleggen waarom hij Pieter had benaderd. Pieter twijfelde maar zag geen mogelijkheid om nee te zeggen. Hij was natuurlijk ook nieuwsgierig want waar ging het om? Onderweg vroeg Pieter of hij het gesprek mocht opnemen omdat hij vaker had meegemaakt dat mensen hun woord niet na kwamen. Bobby antwoordde dat ze dat vanwege de aard van het gesprek liever niet hadden.

'Italiaanse gangster'

Terwijl ze naar het restaurant liepen, vroeg Pieter aan Bobby naar z'n accent. Hij kwam niet uit Utrecht, dat hoorde hij wel. Bobby antwoordde dat hij uit Apeldoorn kwam. In het restaurant volgde Pieter de man naar een van de tafels achterin het etablissement. De tafels rondom waren leeg en later het gehele restaurant.

Aan tafel zat een collega van Bobby. Gio stelde zich voor en had net als Bobby een groot polshorloge om. Deze man had eerder het uiterlijk van een Italiaanse gangster: glad achterovergekamd haar, rond de vijftientwintig, minder gespierd, stoppels en casual gekleed. Ze zagen eruit als typische stillen in een demonstratie, iets te vol van zichzelf en ijdel, met kleding volgens de norm.

Pieter vroeg of ze pen en papier beschikbaar voor hem hadden omdat hij zich dan beter kon concentreren. Ze hadden daar bezwaar tegen, Pieter mocht absoluut niks meenemen van het gesprek. Nadat Pieter voorstelde

dat ze aan het eind van het gesprek zelf mochten bepalen welke delen van de aantekeningen hij mee zou nemen, stemden ze in en gaven hem een vel uit een notitieblokje en een pen.

Bobby voerde het gesprek, Gio zei af en toe maar wat. Waarom ze Pieter hadden uitgenodigd voor een gesprek bleef vaag, maar het werd duidelijk dat ze hem probeerden te werven als informant. Ze wilden de namen weten van actievoerders en op de hoogte worden gebracht van toekomstige acties. Ze zeiden dat ze Pieter vaker hadden gezien bij acties en demonstraties. Pieter antwoordde dat hij niet meer wist van acties dan beschikbaar via openbare internetbronnen.

Het duo onderstreepte dat Pieter vrijwillig deelnam aan het gesprek en elk moment weg kon gaan. Het leveren van informatie was een vrijblijvende zaak. Ze lieten verder los dat de dienst altijd de gegevens controleert met andere informatie en alleen handelen als er meerdere mensen hetzelfde verhaal vertellen. Ook vertelden ze dat Pieter te allen tijde kon stoppen met het aanleveren van informatie. Niks moest, benadrukten ze een paar keer.

Amicaal

Het leek erop dat ze in alles geïnteresseerd waren, maar benoemden geen specifieke doelgroep. Ze wijdden uitgebreid uit over het helpen van elkaar, alsof Pieter hun maatje was. Hij moest hen enkel informatie leveren over komende acties en zij zouden er dan zorg voor dragen dat die in goede banen zouden worden geleid en de politie niet vroegtijdig zou ingrijpen. Maar zodra Pieter een activist zou aanwijzen die volgens hem te ver ging, dan zouden ze daar wat aan doen.

Bobby probeerde amicaal over te komen, alsof Pieter en hij inmiddels goede vrienden waren. Na wat gegeten te hebben, zeiden ze dat Pieter over een paar dagen gebeld zou worden met de vraag of hij voor ze wilde werken. Er zou ook een financiële vergoeding tegenover staan. Pieter antwoordde dat dat niet handig was in verband met zijn uitkering. Bobby antwoordde dat het voor Pieter geen problemen zou opleveren omdat hij contant uitbetaald zou krijgen.

Bloemen, een persoonlijk bezoek, een bezoek aan een restaurant en in de toekomst ook nog vergoedingen, Pieter verbaasde zich erover. Waarom juist hij werd benaderd bleef onduidelijk. Hij was weliswaar

enthousiast betrokken bij acties, maar geen organisator. Zo nam hij in april 2019 deel aan een actie bij de Engie energiecentrale in Rotterdam, georganiseerd door 'Wij stoppen Steenkool'. In Amsterdam deed hij mee aan een demonstratie en in Utrecht bij acties van AFA en een protest tegen de ontruiming van een kraakpand.

De politie reageert bij acties waaraan Pieter deelneemt merkwaardig op diens aanwezigheid omdat hij in een rolstoel zit. Ze zien hem als een kwetsbaar persoon, niet handelingsbekwaam, dus wordt Pieter altijd veel netter behandeld dan de andere actievoerders. Omdat Pieter wellicht naïef overkomt, een beetje een dromer, dachten Bobby en Gio kennelijk dat hij eenvoudig over te halen was om informant te worden.

Pieter zei hen dat hij niet de juiste persoon was om informant te worden. Hij wist immers niet meer dan wat hij las op internetsites als Squatnet, Indymedia en Kafka. Tevens voegde hij eraan toe dat hij slechtziend is, mensen lang niet altijd herkent, al lukt dat met een beetje context vaak wel. Bobby en Gio wisten van zijn beperking af omdat ze hem in een televisieprogramma hadden gezien.

Bobby vroeg Pieter of hij wel wat over mensen kon vertellen als zij hem een naam en foto's gaven. Pieter antwoordde dat hij dat niet wist, maar dat hij personen die hij vaker ziet wel herkent. Bobby dacht dat Pieter vast bruikbare informatie voor de dienst zou hebben omdat hij vaker deelneemt aan demonstraties en acties. Ze zouden dan niet met foto's werken, maar met namen en dan hoefde Pieter alleen maar in te vullen wat hij over die mensen wist.

Ook zei Bobby dat Pieter ook acties van links mocht verklappen die te extreem zouden zijn. Zij zouden die dan in de kiem smoren. Volgens hen zou extreem-rechts geen reden hebben om geweld te gebruiken tegen minderheden. Pieter volgde die redenering niet zo goed. Wat bedoelden ze daarmee? Volgens Bobby zou extreem-rechts vooral uit hooligans bestaan, onschuldig en misschien wat splintergroepen zoals de NVU.

Extreem-rechts

Na de nodige omhalen zeiden ze dat ze eigenlijk informatie wilden ontvangen over acties die gepland staan tegen extreem-rechts. Zij wilden weet hebben van die acties om die te voorkomen. Dus om acties van links te voorkomen, vroeg Pieter? Ja, inderdaad. Pieter wilde weten

of dit soms te maken had met de aanval van extreem-rechts bij een vergadering van Kick Out Zwarte Piet (KOZP) van vrijdag 8 november 2019, daags voor het gesprek. Ze ontkenden dat.

Aan het eind van het gesprek vroegen ze op welk telefoonnummer Pieter te bereiken was. Ze noteerden het nummer op de achterzijde van het aantekenvel van Pieter en vouwden het dubbel. Het leek wel een oplichterstruc want vervolgens namen ze het papiertje mee. Het ging erg sneaky en snel, voordat Pieter het doorhad. Ze wilden blijkbaar niet dat er iets van het gesprek werd vastgelegd. Dat onderstreepten ze nog eens door te zeggen dat ik met niemand over de ontmoeting mocht praten.

By the way, hij zou de bloemen trouwens aan een vriend geven, zei Pieter nog. Dat was een verrassing voor ze. En wat zeg je tegen die vriend als hij vraagt waar ze vandaag komen? *Ach, dumpster diving*, antwoordde Pieter. De mannen onderstreepten wederom dat hij met niemand over de ontmoeting mocht praten, niet met zijn schoonzus noch zijn woonbegeleider. Pieter zou die mensen maar opzadelen met een geheim, alsof het heel belangrijk was wat ze hadden besproken.

Na deze benadering heeft Pieter niet alleen met mensen gesproken, maar ook alles wat hij zich ervan kon herinneren een verhaal geschreven. Ondertussen hebben ze hem drie keer gebeld. De eerste keer nam hij op om naar de hoogte van de bijdrage te vragen waar hij geen antwoord op kreeg. Pieter wees het aanbod om informant te worden af.

Naar inhoudsopgave Observant#74

Nederlandse politie intimideert en misleidt vreedzame activisten

The Save Movement

In juni bericht het NRC dat klimaatactivisten van onder meer Extinction Rebellion, Code Rood en Fossilvrij Nederland door de politie actief benaderd zijn om informant te worden. Maar ook met vreedzame vegan activisten zoekt de politie regelmatig op indringende wijze contact. VEGAN Magazine sprak meerdere van hen en geeft tips wat te doen wanneer je door de politie benaderd wordt.

Maria du Toit geeft al ruim twee jaar leiding aan de door haar opgerichte Nederlandse tak van The Save Movement. Bij verschillende slachthuizen organiseren Du Toit en haar collega 's *vigils* of wakes voor een laatste eerbetoon aan de vele varkens, kippen, koeien, eenden en andere dieren die gedood zullen worden. Door beeldmateriaal te maken van dieren in de transportwagens probeert The Save Movement hun lijden onder de aandacht van het grote publiek te brengen.

De demonstraties van The Save Movement zijn vreedzaam en ingetogen, worden altijd bij de gemeente aangemeld en vallen ruim binnen de grenzen van de Nederlandse wet. Vaak vindt er overleg plaats met de directie van het slachthuis, zodat de activisten bij de transportwagens iets meer tijd krijgen om de dieren een sprankje liefde te kunnen geven. Er zijn geen incidenten bekend waarbij The Save Movement de openbare orde heeft verstoord. Ook de politie kan desgevraagd geen voorbeelden geven van verstoringen van de openbare orde door The Save Movement.

Vervelende telefoontjes

Al lang voor de bezetting van een varkensstal in Boxtel in mei van dit jaar, uitgevoerd door de actiegroep Meat the Victims, probeert de politie vegan activisten als informant te werven. Hierbij worden vergaande methodes niet geschuwd. Du Toit is zelf door de politie

benaderd. 'Ik werd gebeld door een agent van de politie Brabant omdat ze zogenaamd meer informatie wilden over demonstraties van The Save Movement in Brabant. Ik moest naar het politiebureau komen, of anders konden ze ook bij mij thuis langskomen. Hij bleef aandringen. Ik vertelde dat ik al ruim twee jaar acties organiseer voor The Save Movement en dat wanneer de politie meer informatie wilde, ik dat altijd telefonisch heb verstrekt. Ik ben niet gegaan.'

Bij twee andere activisten gaat de politie verder. Max* van The Save Movement wordt in april dit jaar gebeld door een vrouw die zegt dat ze van de politie is, maar niet wil vertellen waarvoor ze belt. Geschrokken en ontdaan gaat Max in op de uitnodiging van de agente om naar het politiebureau te komen. Op het bureau krijgt Max het verzoek om informant te worden en het nadrukkelijke advies om met niemand over de ontmoeting te praten, desnoods door erover te liegen. Ook Max gaat niet in op het voorstel van de politie.

Politie misleidt bedreigde activist

Zowel Du Toit als Max krijgen te maken met een optreden van de politie dat door beiden als opdringerig en intimiderend getypeerd wordt. In het geval van Robin* gaat de politie nog veel verder.

Robin, ook van The Save Movement, wordt in 2018 gebeld door een inlichtingendienst met het verzoek informant te worden. Robin gaat daar niet op in. Recent krijgt Robin te maken met bedreigingen van veehouders en hun sympathisanten en doet daarvan aangifte. Een week na de aangifte wordt Robin gebeld door iemand die zich voordoet als een normale agent met het verzoek om naar het bureau te komen om vragen over de aangifte te beantwoorden.

Op het bureau blijkt de politie niet geïnteresseerd in de aangifte, maar wordt Robin in een kamer geplaatst met de agent die Robin al in 2018 over de telefoon benaderd heeft, samen met een tweede agent van de inlichtingendienst. Beide agenten dragen geen uniform en blijven aandringen. Tot zeker vijf keer toe wordt Robin gevraagd om als informant op te treden - even zo vaak wordt medewerking geweigerd.

Uiteindelijk beëindigt Robin zelf het gesprek en verlaat het politiebureau. Over de aangifte is vrijwel niet gesproken.

Hoe ver gaat mandaat politie?

In juni schrijft minister van Justitie en Veiligheid Ferdinand Grapperhaus aan de Tweede Kamer: 'Het Team Openbare Orde Inlichtingen (van de politie, red.) wint informatie in met het oog op (potentiële) ernstige verstoringen van de openbare orde. Daarbij zoekt de politie naar informatie over bewegingen en activiteiten van groepen van personen die mogelijk tot ernstige openbare ordeverstoringen kunnen leiden. (...) De informant mag niet onder druk worden gezet.'

Du Toit is dan ook zeer verbaasd dat haar organisatie benaderd wordt. 'De werkwijze van The Save Movement kenmerkt zich door een professionele en transparante wijze waarop wij met de overheid, slachthuizen en de media communiceren. Wij houden ons altijd aan de aanwijzingen van zowel de politie als de slachthuismedewerkers. Al onze activiteiten zijn openbaar, met Facebook-events die voor iedereen zichtbaar zijn. Op geen enkele wijze zijn onze activiteiten te typeren als verstoringen van de openbare orde, laat staan als 'ernstige' verstoringen, of als dreiging daartoe.'

Ingrijpend

Het optreden van de politie gaat de activisten niet in de koude kleren zit- ten. Du Toit geeft aan van slag te zijn geweest na het eerste telefoontje van de politie. Ook Max is geraakt. 'Het idee dat ik het niet mocht delen met de activisten van The Save Movement gaf mij een heel naar gevoel.

Het voelde alsof ik een verrader was terwijl ik nergens mee akkoord ben gegaan.' Robin heeft vooral kritiek op de politie. ' Ze proberen informatie uit je te krijgen terwijl het lijkt alsof je een gewoon gesprek aan het voeren bent. Ze proberen vertrouwen op te bouwen en een 'goede band' te scheppen.

Het is duidelijk. Ze willen dieren en mensen niet helpen, maar de staat beschermen.'

Politie: iedere activist kan benaderd worden

Volgens Erik Schotman, woordvoerder van de Landelijke Eenheid van de politie, is het optreden van de politie gerechtvaardigd. 'Een deel van het activisme in Nederland is fluïde en een deel van de activisten is ook extremistisch. In dat licht bezien is het legitiem activisten te benaderen die zelf de openbare orde nog nooit verstoord hebben, maar mogelijk wel beschikken over een relevante informatiepositie.'

Dat burgers met een smoes naar een politiebureau worden gelokt, dient volgens Schotman juist ter bescherming van de activist. Hij herhaalt hierbij de woorden uit de Kamerbrief van Grapperhaus uit juni. 'Heimelijkheid is noodzakelijk, omdat de informanten die een bijzondere informatiepositie hebben schade kunnen oplopen als bekend zou worden dat zij informatie met de politie hebben gedeeld.' Volgens Schotman spreekt het voor zich dat de politie van tevoren niet aankondigt op welke wijze activisten benaderd worden.

Hij voegt eraan toe dat het geenszins de bedoeling is burgers te intimideren en dat de politie niemand onder druk zet. Over hoe vaak burgers met een smoes naar een politiebureau worden gelokt, houdt de politie geen gegevens bij.

Wat kun je zelf doen?

Onderzoekscollectief Buro Jansen en Janssen doet al decennialang op kritische wijze onderzoek naar de methodes van inlichtingendiensten en is bekend met talloze vergelijkbare verhalen. Jansen en Janssen raadt mensen aan niet mee te werken wanneer ze benaderd worden. 'Je hebt het volste recht om te weigeren op vragen, uitnodigingen of wat dan ook van een agent in te gaan. Houd het beschaafd, maar duidelijk. Mensen die voor inlichtingendiensten werken zijn professionele praatjesmakers. Ze doen alsof ze geïnteresseerd zijn in je strijd, maar dat zijn ze niet. Ze zien graag dat er geroddel onder activisten ontstaat.'

Jansen en Janssen waarschuwt ook voor de impact die het ongewenst contact met de inlichtingendienst kan hebben. 'Het kan een heftige ervaring zijn. Praat met mensen die je vertrouwt en je medeactivisten over je aanvaring met een inlichtingendienst. Het kan zijn dat ook anderen benaderd zijn, maar dat niet iedereen het van elkaar weet. Mocht je vinden dat er sprake is van intimidatie, dien dan een klacht in bij zowel de politie als bij de CTIVD. Zie de klacht als van je afbijten.'

Tim Crutzen

Vegan Magazine herfst 2019

Reageren? redactie@veganisme.org

*De activisten van The Save Movement willen niet nogmaals door de politie benaderd worden. Om hun privacy te beschermen zijn de namen van Max en Robin gefingeerd. Hun echte namen zijn bij de redactie van VEGAN Magazine bekend.

Naar inhoudsopgave Observant#74

Medewerker Milieudefensie benaderd in 2015

Radicale klimaatactivisten zouden het imago van Milieudefensie schade kunnen berokkenen. Om die reden deed Freek, medewerker van de milieuorganisatie, er goed aan informant te worden. Wat Freek natuurlijk weigerde.

Begin december 2015 verblijft Freek in Parijs, Frankrijk. Hij is als communicatiemedewerker van Milieudefensie aanwezig op de klimaatconferentie (COP21) in de stad. Het is vroeg en hij ligt nog op het logeerbed bij vrienden en wordt gebeld op zijn mobiel. De man aan de andere kant van de lijn introduceert zich als John van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. John wil Freek spreken en het liefst zo snel mogelijk. Hij wil hem iets vertellen en vragen. Kon Freek nog dezelfde dag afspreken?

Het leek erop dat John niet wist dat Freek in Parijs zat en hij dus niet dezelfde dag ergens in Nederland kon afspreken. Ze spreken af dat John later een keer zou terugbellen. Nog steeds is niet duidelijk waar John het over wil hebben. Aan het eind van het telefoongesprek geeft de man toe dat hij voor de AIVD werkzaam is. „Dat had Freek toch al begrepen?” Waarom hij dit niet bij de introductie netjes had gemeld, wordt Freek niet duidelijk. In de periode erna spreekt hij met enkele mensen over het voorval, wat te doen?

Politiebureau Utrecht

Twee weken later, vlak voor Kerst 2015, neemt John weer telefonisch contact op met Freek voor het maken van een afspraak. Hij stelt voor om op het politiebureau in Utrecht af te spreken. Freek gaat alleen naar de betreffende locatie. John heeft een collega van de Regionale Inlichtingendienst (RID) meegenomen. Beide mannen zijn in de veertig, niet opvallend, wel typische politiemensen.

John introduceert waar hij en de AIVD allemaal mee bezig zijn, zoals terrorisme, extreemrechts, antifascisme en ook klimaatactivisme. Daarom benadert de AIVD, maakt John duidelijk. Volgens John heeft de inlichtingendienst signalen opgevangen dat het de

verkeerde kant op gaat, en dan niet met het klimaat zelf, maar met acties voor een beter klimaat.

John schermt ermee dat het mogelijk een keer mis kan gaan en suggereert dat als er iets ernstigs gebeurt dat dat slecht zou zijn voor het imago van Milieudefensie. Het klinkt dreigend, maar erg concreet wordt de man niet. Voorbeelden van 'iets ernstigs' noemt John niet, noch refereert hij aan specifieke gebeurtenissen of ontwikkelingen. Het wordt ook niet duidelijk waarom hij stelt dat Milieudefensie erdoor imagoschade zou kunnen ondervinden.

Wat John weet van Freek wordt niet duidelijk. Zo vraagt de man niet naar het activistische netwerk Fossielvrij waar Freek actief voor is. De AIVD'er houdt het gesprek vaag en noemt geen verdere details, ook niet over een mogelijke link met de klimaatcrisis in Groningen en boosheid van de lokale bevolking over het functioneren van de overheid aldaar.

Zwijgende RID'er

De AIVD benaderde Freek om informant voor de inlichtingendienst te worden, om af en toe met John te praten, om signalen op te pikken vanuit de milieubeweging en natuurlijk te horen wie waar actief is. Dat was alles, leek John te suggereren. De man van de RID zei erg weinig, hij zweeg vooral. John stelt dat de AIVD geen moeite heeft met acties, maar waarom hij Freek dan benadert heeft, blijft gissen. Ook wordt niet duidelijk waarom de AIVD Freek als informant wil.

Freek zelf was dan wel alleen naar het gesprek gegaan, maar had zich wel degelijk mentaal voorbereid. Hij had zich ingeprint geen beslissing te nemen tijdens het onderhoud op het politiebureau in Utrecht. Koste wat het kost wilde hij erover nadenken voordat hij een besluit zou nemen.

En zo geschiedde. Aan het eind van het gesprek stelde Freek dat hij erover na zou denken en toen hij een paar weken later in het nieuwe jaar werd gebeld, was het ook eenvoudig om het verzoek om informant te worden af te wijzen. Vervolgens deelde Freek zijn ervaring met anderen. Sommige mensen die in de loop van 2019 zijn benaderd, kenden het verhaal van Freek al.

Naar inhoudsopgave Observant#74

GroenFront!

25 jaar radicaal eco-protest en de inlichtingendiensten

De afgelopen weken werd duidelijk dat een nieuwe spionnen afdeling van de politie informanten werft onder klimaatactivisten. En daarna dat de Nederlandse terroristen bestrijders ze als een 'bedreiging' zien. Met als verwachte resultaat een serie krantenartikelen over 'extremistische klimaatactivisten'. Eerder dit jaar was er een vreedzame bezetting van een varkensstal in Boxtel. En ook toen was de roep op stevige straffen en de sfeer van terreurdreiging niet van de lucht.

De laatste keer dat wij bakstenen zagen vliegen of molotovcocktails zagen exploderen bij ecologisch protest kunnen we ons niet herinneren. Geheel terecht beten Meat the Truth, Code Rood, Fossielvrij en Extinction Rebellion van zich af. Ze voelen zich ten onrechte in de hoek van de extremisten gezet en zien burgerlijke ongehoorzaamheid als legitiem.

Rechtse paniekzaaiers

Ooit hadden we bij GroenFront! de 'eer' de enige radicale ecologische verzetsgroep te zijn in deze gezapige polder. Gelukkig worden we tegenwoordig links en rechts ingehaald. Vanaf het allereerste begin van GroenFront! hadden politie, inlichtingendiensten en in hun kielzog de rechtse pers ons op de korrel. Dus ter lering en vermaak volgen hier wat verhalen uit de oude doos. Sommigen hebben nog nooit eerder het daglicht gezien. Om de belangen van al die ex-GroenFront! activisten niet te beschadigen hebben we de vrijheid genomen om her en der mist te scheppen over wat er precies gebeurde met wie.

GroenFront! was de afgelopen 25 jaar de drijvende kracht achter talloze bosbezettingen, blokkades, het verstoren van de werkzaamheden en bijeenkomsten van natuurslopers. En heeft er nooit een geheim van gemaakt een fan te zijn van ecotage.

GroenFront! staat ook voor eco-anarchisme en dus het omverwerpen van de staat en het afbreken van de macht van grote bedrijven. Met felle actiecampagnes tegen de aanleg van grote infrastructuurprojecten, de NAVO, jacht en fossiele brandstoffen stredden we ook altijd rechtstreeks tegen staatsbelangen, en de belangen van machtige elites in Nederland. We hebben gewonnen van de NAVO bij Schinveld, hebben de Noord en Zuid tak van de Betuwelijn tegen gehouden en menig rijke stinkerd zijn jacht uitje vergald. De grote ontruimingsoperaties in Schinveld, de Betuwe en bij Ruigoord vergde de inzet van duizenden ME'ers en kosten miljoenen. Wij waren dus niet erg verbaasd dat we vijanden maakten.

Er is in die 25 jaar nooit met bakstenen gegooid, er is nooit een agent geslagen, niets geëxplodeerd of in de fik gestoken, niemand bedreigd of anderszins 'terreur' bedreven door ons. We zijn wel zelf het ziekenhuis in geslagen door de politie, bedreigd door neonazi's, voor van alles en nog wat uitgemaakt door rechtse politici en domme journalisten.

De beginjaren

Maar laten we met het begin beginnen. Bij de 5 vrienden die GroenFront! oprichten. Wat hen verbaasde was de snelheid waarmee de inlichtingendiensten achter hen aan zaten. Achteraf bleek het hoofd inlichtingen van de politie in Nijmegen, Herman Oolbekkink al in 1995 naar Engeland afgereisd te zijn om – in zijn vakantie- te spioneren bij onze Britse vrienden van EarthFirst. Hij was bang dat die beweging over zou waaien naar Nederland. In Nederland waren we op dat moment nog maar amper begonnen met nadenken over acties.

We wilden 'rustig' beginnen met een serie bezettingen van bouwputten. Na de eerste actie waarbij een bouwput van een snelweg in aanbouw werd stil gelegd was er al top overleg tussen de minister van Verkeer en toen nog de BVD. Wij kregen een kopie van de notulen in handen. We lachten ons rot.

In die beginjaren ging de BVD ook een stap verder als het werven van informanten. Het plante in 1996 een undercover agent bij Milieudefensie. Die organisatie was betrokken bij burgerlijk ongehoorzaam verzet tegen de aanleg van een 5startbaan bij Schiphol, maar was voor de agent in kwestie ook een mooie springplank om contact te zoeken met GroenFront! Onder andere door in krakersblad Ravage verslag te doen van zijn bijeenkomst aan een zomerkamp van EarthFirst! En daar een voorliefde voor hardere acties te etaleren. In 1997 is hij plotseling van de radar verdwenen. Opvallend detail, in deze jaren voerde de Telegraaf een smeercampagne tegen de Schiphol campagne van Milieudefensie. Het beschuldigde de vereniging van terrorisme.

De fixatie van politie en inlichtingendiensten op GroenFront! bleef. Menigmaal werd GroenFront! genoemd in de jaarverslagen van de BVD en haar opvolger de AIVD. Soms onder het hoofdstuk politiek gewelddadig extremisme. Overigens ook altijd met de vermelding dat we geweldloos zijn. Klachten daar over hebben nooit iets geholpen. Dat ene jaar waarin we niet genoemd werden hebben we overigens ook geklaagd. Het was toch eervol om als staatsgevaarlijk te worden gezien.

Die aandacht veroorzaakte wel eens absurde taferelen. We waren we in 1997 een van de eerste actiegroepen met een mobiele telefoon. Een echte Pocketline Swing. We moesten wel want we hadden een natuurgebied bezet vlak buiten kunstenaarsdorp Ruigoord. Dat moerasgebied moest wijken voor de uitbreiding van de Amsterdamse haven. We bivakkeerden in boomhutten in de middle of nowhere. De politie was duidelijk ook nog niet gewend aan mobiele telefoons. Dus toen een studente journalistiek ons nummer belde, kreeg ze de tapkamer van de politie aan de telefoon. Oeps. Foutje.

We hebben in die tijd zelf ook veel fouten gemaakt. Onder andere door iedereen die er te burgerlijk uit zag te wantrouwen en uit te horen. Iets waar we waarschijnlijk heel veel goed bedoelende sympathisanten hebben weggejaagd.

Spionnen in de Betuwe

In 1999 doken we op in de achtertuin van een oude bekende, Herman Oolbekkink. We kraakten een serie boerderijen in de Betuwe die moesten wijken voor een goederenspoor tussen de haven van Rotterdam en Duitsland. Een omstreden prestige project, waar veel verzet uit de buurt tegen bestond. Vanuit die panden organiseerden we bezettingen van bouwterreinen en kantoren van de bouwers en ProRail, de opdrachtgever van het project.

Oolbekkink kreeg van zijn bazen de vrije hand om een eigen inlichtingendienst op te zetten, het CICI. Bedoeld om ons in de gaten te houden en de bouwers te waarschuwen tegen op handen zijnde acties. Het deed echter veel meer. Het bespioneerde ook de buurtgroepen die met rechtszaken en lobby tegen het project verzette. En het probeerde een wig te drijven tussen lokale sympathisanten en GroenFront!.

Oolbekkink deed samen met de bouwers van de Betuwelijn deed een ronde om Burgemeesters in de Betuwe te waarschuwen tegen wat hij omschreef als stenen gooiende krakers «zeer bedreigend» en «gevaarlijke typen» waarmee «korte metten» moet worden gemaakt. En CICI starten met het systematisch in kaart brengen van iedereen die iets met GroenFront! te maken had. Er werd een uitgebreid smoelenboek gemaakt waar iedereen in stond, met naam en adres, maar ook met omschrijvingen over je karakter en andere wetenswaardigheden.

Ook in de Betuwe leverde dat weer potsierlijke situaties op. Bijvoorbeeld rond twee jongens met een videocamera die opdoken met een vaag verhaal over een documentaire die ze wilde maken over ons en de politie. We voerden – met opzet – een uitgebreid

telefoongesprek over deze figuren. In dat telefoongesprek spraken we elkaar af ze op onze volgende afspraak aan de tand te willen voelen. Zoals we verwachten hebben we nooit meer iets van ze gehoord. Ze kwamen niet opdagen op de betreffende afspraak.

Of de tip van sympathieke burens over de overbuurman. De beste man was agent in Nijmegen, en overdag altijd aan het werk. Maar de laatste tijd stond er overdag altijd een vreemde auto op de oprit, en de gordijnen van een van de slaapkamers waren altijd dicht. Toen we nog eens beter keken bleek daar inderdaad iemand te zitten met een verrekijker die ons nauwlettend in de gaten hield.

En er was natuurlijk die ene keer dat wij onaangekondigd ergens op het 180 kilometer lange bouwtraject een bezetting wilden uitvoeren. En we precies op de bouwlocatie die ons target was 40 politieagenten zagen staan aan de andere kant van het hek. De actie was duidelijk uitgelekt.

Of het verhaal van de moeder van twee van onze activisten, actief in de lokale politiek elders in het land, die het verzoek kregen informatie te geven over haar eigen kinderen.

Geen van al die zaken heeft ons ooit gestopt om acties te organiseren overigens. We werden wel voorzichtiger met het gebruik van telefoon en email. En we zorgden er voor dat bepaalde informatie alleen terecht kwam bij de mensen die het echt moesten weten.

De inlichtingendiensten in Schinveld

Vele jaren later, in 2005 doken we op in een bos naast een belangrijke NAVO basis op de Nederlands-Duitse grens. De NAVO wilde dat bos kappen. Wij waren te hulp gevraagd door het Limburgse dorpje Schinveld dat gek werd van de met extreem veel kabaal en roet overscherende AWACS radar toestellen vanaf die NAVO basis. In de winter van 2005 bezetten wij het bos om die kap tegen te houden. En dat deed natuurlijk alle alarm bellen rinkelen bij tal van inlichtingendiensten. Die van de politie, de AIVD en de MIVD.

Het CICI was na de onthulling van haar bestaan opgeheven. Het smoelenboek dat deze club van ons had aangelegd was nu super handig geweest. Helaas voor onze tegenstanders bleek het zoek te zijn. Het kon nergens in het archief gevonden worden.

Ook nu werd weer iedereen systematisch in kaart gebracht. Werden een familielid van een activist die bij de politie werkte gevraagd om te spioneren als hij het actiekamp bezocht (wat hij weigerde). En werden verschillende sympathisanten uit het dorp door de politie op nonchalante wijze uitgehoord. Politie in burger bezochten ook verkiezingsbijeenkomsten over de kwestie in het dorp om op te schrijven wie daar waren en wie daar iets te zeggen had.

Alleen ditmaal speelden we het spel even hard terug. De AWACS basis lag zo slecht in Limburg dat we een aantal mensen binnen het ambtenarenapparaat en de politie aan onze kant wisten te krijgen. En zo werden we op tijd gewaarschuwd voor een ophanden zijnde politie operatie waarbij vele honderden ME'ers en Marechaussee ons kamp zouden bestormen om ons uit het bos te sleuren. Later leerden we uit stukken die we via een WOB procedure hadden opgevraagd dat er zelfs even overwogen werd om een peloton van de ME met een transporthelikopter naast het bos te droppen. Een dag voor de geplande bestorming werd daar toch maar vanaf gezien omdat het wel eens 'ophef onder het publiek' kon veroorzaken. De bestorming kwam dus niet als een verrassing. Die nacht stonden er zeker 1000 dorpsbewoners en de landelijke media in het bos de ME op te wachten. Het kostte drie dagen om alle boomklimmers uit de bomen te halen. Toen na afloop van die ontruiming een groep afgematte bosbezitters en enkele dorpsbewoners bij elkaar kwamen in de schuur van de aanvoerder van de buurtgroep, werden even alle telefoons uit gezet om in alle vertrouwelijkheid te bespreken wat onze volgende stappen zouden worden. Terug het bos in? Daar waren we te moe voor. En we zagen wel opeens heel veel politieauto's rond het erf van deze bewoner van Schinveld. Achteraf bleek dat die in de af luisterpost alle telefoons uit zagen gaan en er bij de politie paniek was. Zouden die GroenFronters een nieuwe actie beramen?

Op zich is het niet vreemd dat de politie GroenFront! in de gaten hield rondom acties. Als we de retoriek rond democratie, demonstratierecht en vrijheid nemen voor wat het is – retoriek-. Burgerlijke ongehoorzaamheid kan een stevige pain in the ass vormen voor de belangen van de autoriteiten. We gooiden nooit met stenen, maar we waren radicaal, vasthoudend en erg goed in het ontregelen van de plannen van machtige elites. En dus gingen de inlichtingendiensten ook door met hun werk als we niet bezig waren met acties.

Zo kreeg iemand die een inbraak in haar huis melde opeens een politieagent over de vloer die precies wist wie zij was en dat ze actief was bij GroenFont! En daar allerlei vragen over had. Of werd een jongen die opgepakt werd bij een kraakactie in zijn eigen stad opeens geconfronteerd met een oude politieagent die allerlei details wist over zijn slechte relatie met zijn ouders en hem probeerde te chanteren om informant te worden. En werd verschillende keren geprobeerd een activist die als hulpverlener het werken onmogelijk te maken. Met schorsingen, gedoe op functioneringsgesprekken en andere pesterijen.

We weten dat er een stevig dossier over ons ligt op het AIVD hoofdkantoor in Zoetermeer. Dat we geschaduwd en getapt zijn. Dat onze vrienden werden geronseld als informant. Hoe dat voelt? Raar. Je weet dat paranoia zijn niet helpt, maar doen alsof het allemaal wel mee valt is ook weer naïef. En niet iedereen kan die spanning aan. We zijn veel goeie mensen kwijt geraakt aan paranoia.

In het kielzog van politie en inlichtingendiensten zitten altijd de rechtse pers. We kunnen het niet hard maken, maar onze indruk is dat de Telegraaf en Elsevier laten zich gebruiken als verlengstuk van deze diensten. De journalisten die bizarre stukken over ons schreven werken mee aan een campagne om imago schade toe te brengen. Een campagne om ons verdacht te maken, te isoleren en verdeel en heers te spelen binnen linkse beweging. Door een beeld van 'brave' activisten versus 'agressieve' activisten te scheppen en groepen te verleiden afstand van elkaar te nemen. Door nieuwe mensen af te schrikken met krantenkoppen als " Milieuextremisten op trainingskamp" (27 augustus 2010). Inclusief de half door de struiken

genomen foto van iemand die net wakker is en uit zijn tent kruipt op ons zomerkamp. Of wat te denken van de kop 'Milieumafia krijgt schietles' , waarin geprobeerd wordt GroenFront! en dierenrechtenactivisten te linken aan de moordenaar van Alt Right politicus Pim Fortuin . Of een stuk in de Elsevier waarin wordt gewaarschuwd voor 'links extremisten' die geweld gaan gebruiken tegen schaliegas boringen. Of een zure Volkskrant journalist die Groningers waarschuwt tegen de inmenging van GroenFront! in de Groningse strijd tegen gaswinning. En de 'verharding' van de acties die dat zou veroorzaken. Nadat we daar samen met Groningers enkele acties organiseerden tegen de gaswinning waarbij we een heel erg 'hard' spandoek van 30 meter uitrolden. Een waarschuwing die overigens even later herhaald werd door... De NCTV.

Er waren trouwens ook journalisten met een veel genuanceerdere blik. Zie bijvoorbeeld deze VPRO documentaire. De Snuffelstaat, hoe radicaal mogen wij denken?

Wat was het effect van al die valse aantijgingen?

Deels die van een 'waar rook is, is vuur'. We merkten heel vaak dat potentiële bondgenoten zoals mainstream milieuorganisaties kopschuw waren, mensen ons eng vonden en niet met ons wilden samen werken. We merkten in Limburg, de Betuwe en Groningen dat veel mensen afgingen op dat beeld dat er in de media geschetst wordt van activisten als onvoorspelbaar, eng en misschien wel agressief. En dus raakte we er aan gewend dat we ons eerst moesten bewijzen als een redelijke wel doordachte mensen met een duidelijk plan en niet uit op vandalisme en een rel. Iets wat overigens altijd wel lukte. We hadden er ook voordeel van overigens. Ons imago als de meest radicale en extreme ecologische verzetsgroep in de gezapige polder deed onze tegenstanders sidderen. En het trok de avontuurlijke types aan die rest van de gezapige milieubeweging zat was en bereid waren lijf en leden op het spel te zetten voor gewaagde acties.

Niettemin, het joeg ook de paranoia aan en zorgde dat sommige mensen af moesten haken door problemen in hun kop, op hun werk of thuis.

Repressie komt in vele verschijningsvormen. De spionage en verstoringsactiviteiten van de AIVD, de lange lat van de ME, de straffen die de rechters uitdelen, en de karaktermoord in de rechtse pers. Onze beste wapen tegen repressie was altijd de enorme publieke steun die we hadden (en waar we erg zuinig op waren). De ME commandant die ons uit onze gebarricadeerde boerderijen in de Betuwe wilde slaan zei letterlijk dat hij dat niet kon doen omdat de autoriteiten vreesden dat de Betuwanaren dan in opstand zouden komen.

Maar naast publieke steun ook een slimme manier van organiseren en security culture, gecombineerd met een doldwaze manier van lak hebben aan de risico's die onze acties voor ons zelf opleverde. Als je bereid bent om in actietunnels en boomhutten je lijf en leden in de waagschaal te stellen, dan maal je ook niet over arrestaties, boetes en een vuistdik AIVD dossier. We hadden niets te verliezen behalve onze idealen en de toekomst van deze planeet. Dus zetten we alles op de waagschaal om onze campagnes te winnen. Elke keer weer.

Wat het ons ook geleerd heeft is die wie zich verzet tegen het systeem zal merken dat de mensen aan de macht niets uit de weg gaan om aan de macht te blijven. Geweld, verraad, chantage, niets is ze te dol. Alle mooie woorden in de wet zijn dan flinterdun. Reken nergens op, wees op alles voorbereid, laat je niet gek maken en vooral: vecht door!

Wil je meer weten over hoe om te gaan met de repressie vanuit de overheid? Lees [Tips tegen Tralies](#) en de nieuwe [arrestantenhandleiding](#).

En wij hadden de afgelopen 25 jaar ontzettend veel aan de hulp en adviezen van Buro Jansen. Steun ze!

Naar inhoudsopgave Observant#74

Een open brief aan de AIVD Wiens veiligheid beschermen jullie?

De afgelopen maanden heeft de AIVD zeker vijf mensen uit de klimaatbeweging benaderd met vraag of ze willen spioneren in hun eigen groep. Voor wie is de AIVD (en de regering) banger? Voor de klimaatcrisis of voor een beweging die de klimaatcrisis gaat stoppen?

"Je bent ons positief opgevallen", zo begonnen de gesprekken met ons, klimaatverdedigers die actief zijn bij de Nederlandse Fossilvrijbeweging, Code Rood en Extinction Rebellion. Daarna kwam de vraag of we informant wilden worden. Of we een relatie wilden opbouwen om op regelmatige basis informatie te delen over de klimaatbeweging. "Dat kan bijvoorbeeld op een bankje in het park. Dan spreken we af dat we oud-collega's zijn." We mochten met niemand over het bezoek praten.

Een van ons werd door een AIVD'er gevolgd op weg naar zijn werk en in de bus aangesproken. Een ander kreeg een brief thuis en werd vervolgens in zijn voortuin verrast met een bezoekje van twee geheimagenten. Waarom hij nog niet had gereageerd op de brief. En bij weer een ander stonden twee AIVD'ers opeens voor de deur. De AIVD'ers vertelden ons dat ze op het politiebureau werkten, op een afgesloten afdeling waar ook de politie niet bij kan. Deze afdeling, de inlichtingendienst, valt rechtstreeks onder de AIVD.

Deze onverwachtse benaderingen zijn intimiderend en ongelijkwaardig: ze weigerden hun echte identiteit prijs te geven en gebruikten nep-legitimatie. Tegelijkertijd lieten ze duidelijk merken dat ze wel veel van ons wisten. Zo beschreven ze foto's van onze social media-accounts en wensten ze ons 'veel plezier morgen' bij een evenement, dat in het gesprek niet ter sprake was gekomen.

Zulke bezoeken van de AIVD grijpen ook op persoonlijk vlak in: wildvreemden lopen door je huis, ze scannen je boekenkast en laten je heel expliciet laten weten dat ze je Facebook strak in de gaten houden. In alle gesprekken werden we onderhuids bedreigd: we weten wie je bent. Niet mee werken kan consequenties hebben.

Gelukkig hebben we binnen onze organisaties zorg voor elkaar en solidariteit hoog in het vaandel. We bespreken deze intimiderende ervaringen en vinden steun bij elkaar. Dit is ons gezamenlijk en publieke antwoord aan de AIVD.

Dit handelen van de AIVD is buitengewoon ongepast. Onze organisaties - Code Rood, Extinction Rebellion en Fossielvrij - zetten zich in voor veiligheid, nu en in de toekomst en brengen nooit mensen in gevaar. We hechten aan transparantie en openheid; noodzakelijke ingrediënten om uit te groeien tot de brede burgerbeweging die nodig is om de klimaatcrisis nog enigszins binnen de perken te houden. We zijn soms burgerlijk ongehoorzaam, maar doen dat met open vizier.

Wij zetten ons in voor een rechtvaardige wereld en een eerlijke energietransitie. We eisen dat vervuilende multinationals stoppen met ons klimaat kapot te maken. De AIVD heeft de opdracht om de maatschappij - en dus ook de fossiele industrie - te houden zoals die is. Maar dat brengt de AIVD in een lastig parket. Want welke kant moeten ze kiezen als onze maatschappij een gevaar vormt voor zichzelf?

Zolang onze overheid de fossiele industrie - ondanks al diens verwoestingen - nog steeds als partner ziet, zolang de overheid kolen door biomassa vervangt en olie door gas, voedt die overheid de klimaatcrisis. Dus tegen wie moet de AIVD de maatschappij beschermen? Tegen de burgers die de klimaatcrisis binnen de perken willen houden? Of toch tegen de partijen die - nu het nog kan - zo veel mogelijk geld willen binnen harken met fossiele brandstof? Een ding is zeker: als we de klimaatcrisis niet weten te beteugelen, als we falen, raakt onze maatschappij op zo'n manier ontregeld dat er geen AIVD tegen op kan boksen.

Onze beweging brengt geen mensen in gevaar, is transparant en open. Wij roepen de AIVD op om te stoppen met de intimiderende benadering van burgers die opkomen voor onze leefomgeving. Als de AIVD met ons wil praten, nodig ons dan uit voor een publiek gesprek, zonder aliassen en nep-identificatie. Wij hebben ook wel wat vragen voor jullie. Je weet ons te vinden.

Naar inhoudsopgave Observant#74

Maak het werk van Buro Jansen & Janssen mogelijk

Word donateur

Wilt u dat Buro Jansen & Janssen de komende jaren onderzoek blijft doen naar politie, justitie en inlichtingendiensten, overheidsoptreden in het algemeen, bedrijven die meewerken aan repressief overheidsbeleid en/of zelf ook repressief of diep ingrijpen in het leven van burgers in Nederland en Europa steun ons dan.

Word donateur of vraag familie, vrienden en bekenden donateur te worden. Rekening NL56 INGB 0000 6039 04 ten name van Stichting Res Publica, Postbus 11556, 1001 GN Amsterdam.

Stichting Res Publica is aangemerkt als ANBI (Algemeen Nut Beogende Instellingen) instelling. Dit betekent voor mensen die ons willen steunen het volgende:

– Als een instelling door de Belastingdienst is aangewezen als een ANBI, kan een donateur giften van de inkomsten- of vennootschapsbelasting aftrekken (uiteraard binnen de daarvoor geldende regels).

De werkvelden worden onderverdeeld in grondrechten, directe actie en vrije meningsuiting, radicale transparantie en fundamentele kritiek.

De werkvelden worden onderverdeeld in grondrechten, directe actie en vrije meningsuiting, radicale transparantie en fundamentele kritiek.

Grondrechten

- Centraal staan bij Buro Jansen & Janssen grondrechten in de breedste zin van het woord

Onderzoek van Buro Jansen & Janssen richt zich op politie, inlichtingendiensten, justitie, migratie en de overheid in het algemeen vooral in Nederland, een beetje Europa, maar de laatste jaren meer en meer ook buiten Europa zoals het Midden-Oosten en Centraal-Amerika. Onderwerpen in Nederland zijn in het kader van beperking van grondrechten; geweldsgebruik (onder andere politiewapen, pepperspray, stroomstootwapen, aanhoudingseenheden, mobiele eenheid), profilering/discriminatie (onder andere etnisch profileren, ochtendgluren, mobiel banditisme), overheid in de publieke ruimte (onder andere preventief fouilleren, identificatieplicht, gebiedsverboden), opsporingsmiddelen in het algemeen, digitale opsporingsmiddelen (onder andere politie spyware/malware, Social Media surveillance), inlichtingen operaties en privacy (inlichtingendiensten) en nog veel meer. Over veel zaken zijn in de afgelopen jaren diverse publicaties verschenen.

Directe actie en vrije meningsuiting

- Wij blijven op de achtergrond radicaal activisme steunen

Deels door publicaties zoals recentelijk de arrestantenhandleiding, een totaal vernieuwde update van het oude Tips tegen Tralies waarvan nu een tweede druk komt, maar ook door mensen te ondersteunen bij benaderingen, onderzoek naar mogelijke informanten, steun bij klachten, beschikbaar stellen van de digitale infrastructuur voor publicaties als de kraakhandleiding en andere wijzen. Alle publicaties en informatie zijn op de websites van Buro Jansen & Janssen te vinden.

Radicale transparantie

- Wij ondersteuning onderzoek en verbeteren van informatiepositie van individuen en groepen

Naast informatieverzoeken voor het eigen onderzoek ondersteunt Buro Jansen & Janssen individuen en groepen bij hun onderzoek en het verbeteren van hun informatiepositie en kennis. Het gaat hierbij om milieubeleid, drugsbeleid, sociale zekerheid, vrouwenrechten en andere terreinen. Al geruime tijd worden openbaarheid punt.nl alle openbaar gemaakte documenten door Buro Jansen & Janssen online gezet. Ook door anderen verkregen Wob documenten worden daar nu aan toegevoegd. Rond de inlichtingendiensten is het nationaal veiligheidsarchief opgezet dat langzaam wordt uitgebreid.

Fundamentele kritiek

- Impliciet heeft Buro Jansen & Janssen al sinds de jaren tachtig kritiek geuit op beleid en praktijk. Actieve lobby doet het Buro niet, maar het onderzoek, de artikelen en de documenten worden door veel mensen gebruikt. De laatste jaren wordt in artikelen van Buro Jansen & Janssen wel explicieter fundamentele kritiek geuit als onderdeel van een onderzoek. Voorbeelden zijn het magazine over de WIV2017, de observant over Social Media Surveillance in Nederland, een reeks artikelen en onderzoek naar de relatie tussen de wetenschap en de politie, over het duurzaamheidsbeleid van Nederlandse overheid en het gebruik van spyware/malware door de Nederlandse overheid en de bedrijven die die digitale wapens ontwikkelen.

Naar inhoudsopgave Observant#74